

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

KRISTINA EVĐENIĆ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

RAZVOJNI ČUDEŽ JUŽNE KOREJE

Ljubljana, december 2011

KRISTINA EVĐENIĆ

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom _____, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 KLASIČNE TEORIJE EKONOMSKEGA RAZVOJA	2
1.1 MODELI LINEARNEGA RAZVOJA RASTI	2
1.1.1 <i>Linearne faze rasti</i>	2
1.1.2 <i>Kritike in pomanjkljivosti modelov linearnega razvoja rasti</i>	3
1.2 MODELI STRUKTURNIH SPREMEMB	3
1.2.1 <i>Lewisova teorija razvoja ter teorija strukturnih sprememb in vzorcev razvoja</i>	4
1.2.2 <i>Kritike in pomanjkljivosti modelov strukturnih sprememb</i>	5
1.3 MODELI MEDNARODNE ODVISNOSTI	5
1.3.1 <i>Modeli</i>	6
1.3.2 <i>Kritike in pomanjkljivosti modelov odvisnosti</i>	6
1.4 NEOKLASIČNA KONTRAREVOLUCIJA	7
1.4.1 <i>Neoklasični pristopi</i>	7
1.4.2 <i>Kritike in pomanjkljivosti neoklasične kontrarevolucije</i>	7
2 PRIMER JUŽNE KOREJE	8
2.1 JUŽNA KOREJA DANES	8
2.2 ZGODOVINSKE STOPNJE RAZVOJA JUŽNE KOREJE	10
2.2.1 <i>Rekonstrukcija, 1945–61</i>	10
2.2.2 <i>Izvozna orientiranost, 1962–73</i>	11
2.2.3 <i>Kriza in okrevanje, 1974–82</i>	13
2.2.4 <i>Prilagoditev in rast, 1983–1992</i>	14
2.2.5 <i>Liberalizacija in azijska kriza (1993–)</i>	16
3 KLASIČNE TEORIJE RAZVOJA IN PRIMER JUŽNE KOREJE	17
4 NOTRANJI IN ZUNANJI DEJAVNIKI RAZVOJA	19
4.1 ZUNANJI DEJAVNIKI	19
4.1.1 <i>Geostrateški položaj</i>	19
4.1.2 <i>Japonska</i>	20
4.1.3 <i>Združene države Amerike</i>	20
4.2 NOTRANJI DEJAVNIKI	22
4.2.1 <i>Zemljiška reforma</i>	22
4.2.2 <i>Avtonomija države</i>	22
4.2.3 <i>Konglomerati Chaebol</i>	25
4.2.4 <i>Kultura – konfucijska tradicija</i>	26
4.2.5 <i>Izobrazba</i>	27
SKLEP	28
LITERATURA IN VIRI	31
PRILOGE	1

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Lewisov model strukturnih sprememb</i>	4
<i>Slika 2: Rast južnokorejskega gospodarstva</i>	8
<i>Slika 3: Rast BDP (v %) (1973–1981)</i>	14
<i>Slika 4: Delovni upori – trend (1975–1995)</i>	23
<i>Slika 5: Delo in dopust: primerjava osmih azijskih mest</i>	25
<i>Slika 6: Delež top 30 chaebolov v južnokorejskem BDP (1973–89)</i>	26

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Ameriška razvojna posojila Koreji (1961–67)</i>	12
<i>Tabela 2: Rast plač v proizvodnem sektorju (v won) (1985–1992)</i>	16

UVOD

Padec kolonialnih sistemov, politična neodvisnost držav Afrike in Azije, ekonomske depresije med svetovnimi vojnami in po njima, rekonstrukcija zavezništov med razvitimi državami (hladna vojna), nastajanje mednarodnih organizacij ter dosegljivost informacij o svetovni revščini so bili dogodki, ki so v prvi polovici 20. stoletja in tik po drugi svetovni vojni pomembno prispevali k pospešenemu začetku preučevanja gospodarskega razvoja (Haynes, 2008, str. 19; Oman & Wignaraja, 1991, str. 1–4). Zgodnji poskusi na tem področju so bili neposredna aplikacija neoklasičnih in Keynesianskih metod analize, ki so bile razvite za zrela gospodarstva. Te metode pa so postopoma nadomestile bolj eklektične formulacije, ki so izvirale iz izkušenj držav v razvoju (v nadaljevanju DVR). Razvila se je razvojna ekonomija (Chenery, 1979, str. 1). Njen namen je bil izslediti kulturne, politične, gospodarske in institucionalne mehanizme, tako notranje kot zunanje, ki onemogočajo gospodarski razvoj, ter določiti načine sprememb teh mehanizmov, s katerimi bi prišli do gospodarskega napredka. Poleg gospodarske rasti naj bi napredek vključeval tudi spremembe v obnašanju, navadah in vrednotah, predvsem pa v znanjih in spretnostih držav (Cairncross, 1986, str. 139).

Južna Koreja (v nadaljevanju Koreja) se je od državljanske vojne (1950–53), ki je državo pustila v izredno slabem stanju, razvila v eno najbogatejših azijskih držav. Država predstavlja 3. največje gospodarstvo v Aziji in 13. največje gospodarstvo na svetu (South Korea Country Profile, 2011). Gospodarska rast Koreje je bila tako 'čudežna', trdi Robert Lucas (v Weber, 2008, str. 609), da »mora biti teorija gospodarskega razvoja skladna z razvojnim 'čudežem' v Koreji«. Torej ni presenetljivo, da velja korejski razvoj za učbeniški primer razvoja, ki je navdušil države, da ta model posnemajo. V nalogi me bodo zanimali predvsem dejavniki, ki so omogočili korejski preboj, trdila pa bom, da ponovitev uspešnosti recepta korejskega razvoja ni mogoča. Dokazovala bom hipotezo, da je bil korejski razvojni preboj možen zaradi edinstvenega spleta notranjih in zunanjih dejavnikov, ki se jih skupaj z ugodnimi zgodovinskimi okoliščinami ne da reproducirati na druge države. Pri potrjevanju hipoteze in sklepanju zaključkov si bom pomagala z analizo in interpretacijo sekundarnih virov ter študijo primera.

Naloga bo sestavljena iz štirih vsebinskih delov ter sklepa. V prvem delu naloge bom raziskala zgodovinski in intelektualni razvoj akademskega razmišljanja o razvoju. Namen ne bo raziskovanje podrobnosti razvojnih teorij, ampak predstavitev odnosa med pomembnimi smerni razmišljanja o ekonomskem razvoju, ki so se razvile po drugi svetovni vojni. Predstavitev teorij bo služila kot okvir oziroma predstavitev nekaterih ustaljenih smernic razvoja, ki jih lahko prepoznamo tudi v korejskem razvoju. Drugi del bo posvečen predstavitvi primera Koreje in stopnjam razvoja njenega gospodarstva, s čimer bom nazorneje predstavila ta čudež. Sledila bo kratka analiza, v kateri bom primer Koreje primerjala s klasičnimi teorijami razvoja in ugotavljala, kako ga te teorije pojasnjujejo. Četrty del pa bo namenjen predstavitvi zunanjih in notranjih dejavnikov, ki poleg omenjenih teorij razlagajo korejski razvoj. Tu bom dopolnila obstoječe teorije in predstavila še nekatere dejavnike, ki so po mnenju akademikov odločno vplivali na korejski preboj. Hkrati je to sklop dejavnikov, katerih aplikacija bi bila v taki,

celostni obliki, na primere drugih držav nemogoča. Na koncu naloge bo podan sklep, v katerem bom zastavljeno hipotezo sprejela ali ovrgla.

1 KLASIČNE TEORIJE EKONOMSKEGA RAZVOJA

Iz klasičnih ekonomskih teorij se lahko naučimo nekatera splošna znanja ali izkušnje drugih držav, ki jih je nato možno uporabiti v drugih primerih razvoja držav. Zato je poznavanje vsaj okvirjev teh teorij pogoj pri preučevanju gospodarskega razvoja. Povojna (druga svetovna vojna) literatura o ekonomskem razvoju vključuje štiri glavne tokove teorij o gospodarskem razvoju (Todaro & Smith, 2006, str. 103).

1.1 Modeli linearnega razvoja rasti

Teoretiki so v letih 1950 in 1960 videli proces razvoja kot niz zaporednih faz gospodarske rasti, skozi katere naj bi morale iti na poti do razvoja vse države. V tem obdobju ekonomisti niso imeli konceptualnega aparata, s katerim bi lahko analizirali proces ekonomske rasti v agrarnih družbah brez modernih ekonomskih struktur, imeli pa so nedavno izkušnjo z Marshallovim načrtom. To je bil načrt, s katerim so Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA) s finančno in tehnično pomočjo omogočile preporod in modernizacijo povojno uničenih držav Evrope (Contreras, 2011, str. 8; Krantz, 2011a). Ključ do napredka v DVR so videli v masovni injekciji tujega kapitala (Salman Rizavi, Khalid Khan & Heider Mustafa, 2010, str. 420). Dober primer aplikacije teorije so bile evropske države, kot so povojna Nemčija, Italija in Velika Britanija (Todaro & Smith, 2009, str. 103–15).

1.1.1 Linearne faze rasti

Najbolj vpliven in odprt zagovornik tega modela je bil ameriški ekonomski zgodovinar Walt Rostow (Todaro & Smith, 2006, str. 104). Rostow je verjel, da mora iti vsaka država skozi določene faze ekonomske rasti, da bi dosegla status razvite države (Salman Rizavi et al., 2010, str. 420). Razvoj je predstavil kot linearen zgodovinski proces, sestavljen iz petih zaporednih faz: tradicionalna družba, predpogoji za 'vzlet' v samovzdržno rast, 'vzlet', pot k zrelosti ter doba visoke masovne potrošnje (Dickson, 1997, str. 35). Po njegovem mnenju bo premik med fazami razvitosti država dosegla s sledenjem določenemu sklopu pravil razvoja. Ena od glavnih strategij je spodbujala ustrezen preplet prihrankov, investicij in tuje pomoči, ki bi spodbudili gospodarsko rast. Ekonomski mehanizem, po katerem več investicij vodi v večjo rast, opišemo z Harrod-Domarjevim modelom rasti (Krantz, 2011a; Todaro & Smith, 2006, str. 105).

Predpostavka tega modela je, da mora vsako gospodarstvo prihraniti določen delež nacionalnega prihodka, da bi lahko nadomestili iztrošene ali prizadete kapitalske dobrine (infrastrukturo, orodja, materiale itd.). Toda, da bi država rasla, potrebuje nove investicije, kajti vsaka količina

dodatnega kapitala v obliki novih investicij bo vodila do ustreznih povečanj bruto družbenega proizvoda (v nadaljevanju BDP). Logika modela predpostavlja: da lahko gospodarstva rastejo, morajo varčevati in investirati določen delež svojega BDP. Več ko lahko prihranijo in investirajo, hitreje bodo rasli. Rostow je izračunal, da lahko države, ki jim uspe prihraniti 15 % do 20 % BDP, uresničijo fazo 'vzleta'. Mehanizmi ekonomske rasti in razvoja so tako endogeni, tj. povečanje nacionalnega varčevanja in investicij (Dickson, 1997, str. 35; Todaro & Smith, 2006, str. 105–7). Teorija je bila priljubljena, ker je vpeljala predsodke o zaostalih družbah ter spodbujala paternalistični odnos (npr. ZDA) (Dickson, 1997, str. 36; Oman & Wignaraja, 1991, str. 12).

1.1.2 Kritike in pomanjkljivosti modelov linearnega razvoja rasti

Na žalost mehanizmi razvoja, ki jih predpostavlja teorija, niso vedno delovali, in sicer ne zato, ker varčevanje in investicije nista potrebna pogoja za pospešeno gospodarsko rast, ampak ker nista zadostna pogoja. Pri tem pridemo do neprimernosti in nepomembnosti predpostavk zahodnjaških teorij za dejanske pogoje DVR. Marshallov načrt je bil uspešen v Evropi, ker je to kontinent bogat z usposobljeno delovno silo, učinkovito birokracijo itd. Rostow model in Harrod-Domarjev model predpostavljata obstoj enakih predispozicij tudi v DVR. Toda v večini primerov te države trpijo zaradi pomanjkanja usposobljene delovne sile, sposobnosti upravljanja itd. in se ne morejo primerjati z evropskimi državami. Posledično ekonomska pomoč in tuje investicije niso zadosti za industrializacijo. Da bi prišlo do trajnostnega razvoja v DVR, se mora spremeniti struktura družbe (Contreras, 2011, str. 10). Hkrati ta teorija vidi t. i. tretji svet kot homogeno maso in ne upošteva njenih raznolikosti, še posebno kulturnih, in njenih posledic (Haynes, 2008, str. 23). Še pomembnejša kritika je, da teorija vsebuje le malo dejanske analize mednarodnega sistema in posledično sprememb v njem. DVR so namreč del močno integriranega in kompleksnega mednarodnega sistema, v katerem lahko zunanje sile izničijo tudi najboljše razvojne strategije (Dickson, 1997, str. 35; Todaro & Smith, 2006, str. 107–8).

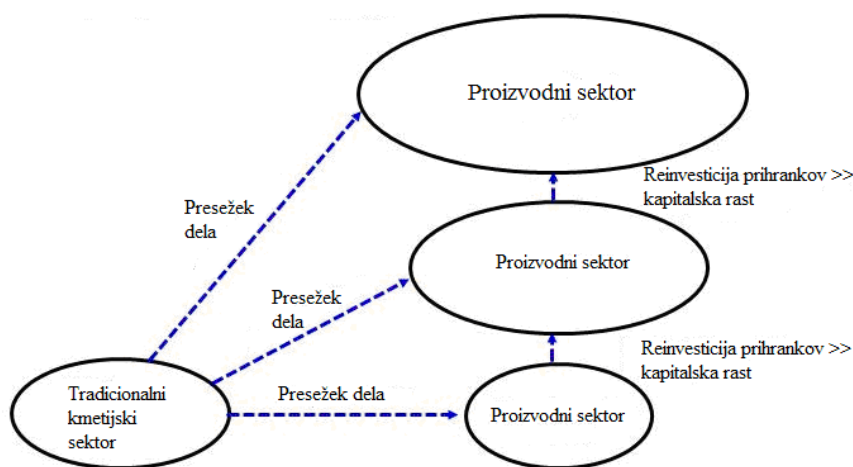
1.2 Modeli strukturnih sprememb

Zaradi vedno večjega nezadovoljstva s striktno ekonomsko teorijo razvoja so se v 1970-ih začeli razvijati novi pristopi razvoja. Ti pristopi so poskušali vključiti ekonomske in institucionalne faktorje v model razvoja. Teoretiki so se osredotočili na teorije in vzorce strukturnih sprememb, tj. na mehanizme, s katerimi nerazvita gospodarstva preoblikujejo svoje nacionalne gospodarske strukture iz poudarka na tradicionalni kmetijski strukturi na bolj urbanizirane, industrijske ter storitvene strukture (Todaro & Smith, 2006, str. 108). Zgodovinske primere za to teorijo najdemo v razvoju Japonske med leti 1870–1920 ter Tajvana med leti 1950–70. Dandanes pa so ti modeli še vedno pomembni v državah, kot so Kitajska, Indija, Bangladeš ter nekaterih delih sub-saharske Afrike, za katere je značilen velik pritisk prebivalstva na nezadostne obdelovalne površine (Ranis, 2004, str. 12–13).

1.2.1 Lewisova teorija razvoja ter teorija strukturnih sprememb in vzorcev razvoja

Eden najbolj znanih teoretičnih modelov razvoja, ki se osredotoča na strukturno transformacijo gospodarstva, je Lewisov model iz sredine 1950-ih. V tem modelu je nerazvito gospodarstvo sestavljeno iz dveh sektorjev: tradicionalnega ter modernega ali industrijskega (Oman & Wignaraja, 1991, str. 38). Model se osredotoča na proces premika delovne sile in na rast *outputa* ter delovnih mest v industrijskem sektorju. Po modelu se iz prenaseljenega ruralnega sektorja z ničelno marginalno produktivnostjo dela delovna sila postopno seli v visoko-produktivni industrijski sektor (Poncet, 2011, str. 8). Proces migracije se nadaljuje, dokler ni absorbiran ves presežek ruralne delovne sile v moderni sektor – mejni prihodek je v obeh sektorjih enak. V obdobju prehoda je ponudba delovne sile elastična; plače delovne sile ne rastejo, profiti, prihranki in investicije rastejo; industrija raste hitreje kot kmetijstvo; vzorec mednarodne trgovine pa se postopno spreminja, ko se spreminjajo primerjalne prednosti države (Chenery, 1979, str. 5). Ključ za gospodarsko rast je po Lewisu v uporabi kapitalističnega presežka, ki se ga ponovno investira v industrijski sektor, da se ustvari nov kapital (Oman & Wignaraja, 1991, str. 39). Hitrost rasti je določena s stopnjo industrijskih investicij in akumulacijo kapitala (Todaro & Smith, 2006, str. 103–11).

Slika 1: Lewisov model strukturnih sprememb

Vir: E. Krantz, *Structural Changes Models*, 2011b, slika 1.

Tudi model strukturnih sprememb in vzorcev razvoja se osredotoča na zaporedni proces od tradicionalne ruralne do industrijske, moderne rasti gospodarstva, le da ta model priznava, da varčevanje in investicije nista zadostna pogoja za gospodarsko rast. Poleg akumulacije kapitala, tako fizičnega kot človeškega, je potreben sklop povezanih sprememb v gospodarski strukturi za prehod iz tradicionalnega v moderni gospodarski sistem (Krantz, 2011b; Todaro & Smith, 2006, str. 113). Najbolj znan model strukturnih sprememb in vzorcev razvoja temelji na empiričnem delu Hollisa Cheneryja. Chenery (1979, str. xvi) vidi gospodarski razvoj kot skupek sprememb v strukturi gospodarstva, ki so potrebne za spodbujanje rasti. Te spremembe vključujejo tako

sestavo povpraševanja, proizvodnje ter zaposlenosti kot tudi strukture zunanje trgovine in kapitalskih tokov. Skupaj te strukturne spremembe opredeljujejo transformacijo tradicionalnega v moderni ekonomski sektor. Chenery in njegovi kolegi so po pregledu vzorcev razvoja mnogih DVR v povojnem obdobju identificirali nekatere značilnosti razvojnega procesa vsake DVR: prehod od ruralne k industrijski proizvodnji, postopna akumulacija fizičnega in človeškega kapitala, sprememba v povpraševanju potrošnikov, rast mest, manjše družine itd. Analitiki strukturnih sprememb poudarjajo tako nacionalne (obdarjenost z naravnimi viri, velikost prebivalstva, vladne politike, cilji itd.) kot mednarodne (dostop do zunanjega kapitala, tehnologija, mednarodna trgovina itd.) omejitve razvoja. Razlike v razvojni ravni držav so v veliki meri pripisane tem dejavnikom. Kljub temu naj bi obstajali določeni vzorci, ki jih je moč opaziti v skoraj vseh razvojnih poteh držav (Todaro & Smith, 2006, str. 113–14).

1.2.2 Kritike in pomanjkljivosti modelov strukturnih sprememb

Kljub temu da Lewisov model velja za preprostega in precej skladnega z zgodovinskimi izkušnjami ekonomske rasti na Zahodu, se nekatere ključne predpostavke modela ne skladajo z gospodarsko realnostjo večine DVR. Kritika leti na predpostavko, da hitrejša, kot je rast akumulacije kapitala, večja je rast modernega sektorja in hitrejša je stopnja ustvarjanja novih delovnih mest. Lewis tu ne upošteva, da gre lahko dodatni *output* v obliki presežnega profita v roke kapitalistov – protirazvojna gospodarska rast – ali da ti vlagajo v tehnologijo, ki ne potrebuje delovne sile – rast *outputa* brez rasti števila delovnih mest. Kljub temu da BDP raste, ne pride do izboljšanja v agregatni družbeni blaginji. Druga kritika leti na presežek delovne sile v ruralnem sektorju, medtem ko obstaja polna zaposlenost v urbanem sektorju. Realnost v DVR kaže, da obstaja precej brezposelnosti ravno v urbanem sektorju in le malo presežka v ruralnem. Tretja kritika se nanaša na konstantnost plač do točke, ko se izkoristi vsa presežna delovna sila. Tu Lewis ne upošteva delovanja sindikatov in posledičnega višanja plač. Četrta kritika pa leti na predpostavko o padajočem donosu v modernem sektorju, dokazi so namreč naklonjeni predpostavki, da v tem sektorju dejansko prevladujejo rastoči donosi (Krantz, 2011b; Poncet, 2011, str. 14; Todaro & Smith, 2006, str. 111–13).

1.3 Modeli mednarodne odvisnosti

Šola razmišljanja o ekonomskem razvoju, ki je bila pri svojem razmišljanju bolj radikalna in politično orientirana, so bili modeli mednarodne odvisnosti. Teoretiki teh modelov so videli nerazvitost v smislu odnosa med mednarodnimi in nacionalnimi močmi institucionalnih in strukturnih ekonomskih togosti ter v posledični širitvi dvojnih ekonomij in dvojnih družb tako v državi kot med državami. Modeli so izhajali iz predpostavke, da je svetovno gospodarstvo od 16. stoletja naprej naraščajoče kapitalistično. Skozi čas se je razdelilo na jedro – razvite države – in periferijo – države, ki se zanašajo na izvozne zaslužke od proizvodnje in prodaje primarnih proizvodov razvitim državam (Haynes, 2008, str. 25). Jedro pa si je neprestano in sistematično prilaščalo ekonomski presežek periferije ter ustvarjalo njihovo odvisnost preko uporabe

mehanizma mednarodnega trga (Dickson, 1997, str. 40). Teoretiki te teorije poudarjajo zunanje in notranje institucionalne ter politične omejitve gospodarskega razvoja. Zavračajo poudarek na stopnji rasti BDP kot glavnem pokazatelju razvoja. Večji poudarek dajo mednarodnemu ravnotežju moči in temeljitim reformam po svetu (Todaro & Smith, 2006, str. 103).

1.3.1 Modeli

Ločimo tri glavne modele mednarodne odvisnosti:

- Neokolonialni model odvisnosti: Neokolonialni model odvisnosti je neposredno povezan z marksističnimi idejami. Obstoj in nadaljevanje nerazvitosti držav pripisuje zgodovinskemu razvoju močno neenakovrednega kapitalističnega sistema. Določene skupine v nerazvitih državah, ki uživajo visoke dohodke, družbeni status ter politično moč, predstavljajo majhno vladajočo elito, katerih glavni interes je ohranjanje mednarodnega kapitalističnega sistema neenakosti, ki jih nagrajuje. Posredno in neposredno ta elita služi mednarodnim interesnim skupinam (Krantz, 2011c). Nerazvitost je tako posledica zunanjih dejavnikov v nasprotju z notranjimi omejitvami, ki jih poudarjata linearni in strukturni model. Da bi osvobodili nerazvite države izpod nadzora razvitih držav ter domačih zatiralcev, je potrebna revolucija (Contreras, 2011, str. 11; Todaro & Smith, 2006, str. 115–16).
- Model lažne paradigme (*False-Paradigm Model*): Je manj radikalen kot model neokolonialne odvisnosti. Je model lažne paradigme, ki pripisuje nerazvitost držav napačnim in neprimernim nasvetom pogosto neinformiranih, pristranskih in etnocentričnih mednarodnih 'strokovnjakov' iz razvitih držav (Krantz, 2011c). Ti nudijo elegantne teoretične strukture ter kompleksne ekonometrične modele, ki pogosto vodijo v neprimerne ali napačne politike, ki služijo le interesom obstoječih elit, tako domačih kot mednarodnih. Poleg tega naj bi vodeči intelektualci pridobili izobrazbo v institucijah razvitih držav, kjer se jim nudi nezdravo dozo tujih odtujenih konceptov in elegantnih, toda neuporabnih teoretičnih modelov. Malo ali nič uporabnega znanja jim onemogoča učinkovito soočanje z dejanskimi razvojnimi problemi, zato pogosto ti postanejo zagovorniki obstoječega sistema elitističnih politik (Todaro & Smith, 2006, str. 117).
- Teza dvojnega razvoja: Po tej teoriji je delitev sveta na revne in bogate države ali družbe kronična in ni le prehodna. Ne le da stopnja superiornosti ali inferiornosti ne upada, ampak ima celo tendenco rasti, pri čemer naj ne bi superiorni naredili nič ali le malo za zmanjšanje te neenakosti. Dejansko naj bi jo celo višali (Todaro & Smith, 2006, str. 117–18).

1.3.2 Kritike in pomanjkljivosti modelov odvisnosti

Teoretiki odvisnostne teorije imajo dve veliki pomanjkljivosti. Ena je, da čeprav nudijo privlačno razlago, zakaj revne države ostanejo nerazvite, teorija ne vpelje programa razvoja, ki bi deloval, ko bi bile ovire odstranjene (Dickson, 1997, str. 45). Druga pomanjkljivost je negativna ekonomska izkušnja držav, ki so sledile tej teoriji. Po logiki te teorije, bi bilo za DVR najbolje, da se čim manj zapletajo v odnose z razvitimi državami in namesto tega sledijo politiki

avtarkije oziroma se zapletajo le z drugimi DVR. Toda praksa dokazuje, da so države kot Kitajska in Indija zacvetele šele, ko so odprle svoja gospodarstva (Todaro & Smith, 2006, str. 119).

1.4 Neoklasična kontrarevolucija

Od Adama Smitha naprej je večina ekonomistov verjela, da je *laissez faire* pristop najprimernejši za doseg trajnostnega razvoja. Ta ideja je bila dolgo časa prevladujoč intelektualni okvir za preučevanje rasti držav (Yifu Lin, 2009, str. 2–3). Neoliberalci (oz. neoklasiki) trdijo, da participacija na mednarodnem trgu vodi do največjega dobrega za največje število ljudi. Ekonomski izid, ki bo posledica naravnega delovanja trga, bo vedno bolj privlečen od politične kulture, za katero so značilne spletke vladnih birokratov (Baker, 2010, str. 58–62). Nerazvitost je posledica slabe alokacije virov, ki se zgodi zaradi napačne cenovne politike in vmešavanja države v tržne silnice. Vlogo države je potrebno omejiti s privatizacijo podjetij, promocijo mednarodne trgovine, odstranitvijo omejitev na tuje investicije – t. i. Washingtonov konsenz. Le tako bosta ekonomska učinkovitost in gospodarska rast močno spodbujeni (Contreras, 2011, str. 12; Dickson, 1997, str. 46; Todaro & Smith, 2006, str. 120). Podporo takemu mišljenju najdemo v času Thatcherjeve v Veliki Britaniji in Reagana v ZDA. Dober primer pa je tudi Hong Kong, ki je pod angleškim vodstvom kmalu po drugi svetovni vojni v gospodarstvo vpeljal *laissez faire* pristop (Cerny, 2008, str. 1; Friedman, 1998).

1.4.1 Neoklasični pristopi

Ločimo tri glavne neoklasične pristope (Todaro & Smith, 2006, str. 120–21):

- Analiza prostega trga: Trgi sami so učinkoviti, trg proizvodov da proizvajalcu najboljši signal za investicije v nove dejavnosti; trg dela se na nove industrije prilagodi na primeren način; proizvajalci najboljše vedo, koliko in kako učinkovito proizvajati; cene proizvodov in faktorjev odražajo redkost proizvodnih dejavnikov. Konkurenca je učinkovita, tehnologija je skoraj brezplačna kot tudi informacije, ki so popolne.
- Teorija javne izbire: Vlade ne naredijo ničesar prav. Politiki in birokrati, državljani ter države delujejo le za svoj interes, pri čemer uporabljajo moč in avtoriteto vlade za doseganje lastnih sebičnih ciljev. Rezultat je napačna alokacija virov.
- Pristop prijazen trgu: Priznava, da je mnogo nepopolnosti na trgu nerazvitih držav ter da imajo države vlogo lajšanja operacij trga preko neselektivnih intervencij – npr. investiranje v fizično in družbeno infrastrukturo, izobraževalne ustanove itd.

1.4.2 Kritike in pomanjkljivosti neoklasične kontrarevolucije

Težava teorije neoklasične kontrarevolucije je v tem, da se DVR od zahodnih kolegov preveč razlikujejo po strukturi in organizaciji. Zato so predpostavke obnašanja ter organizacije po

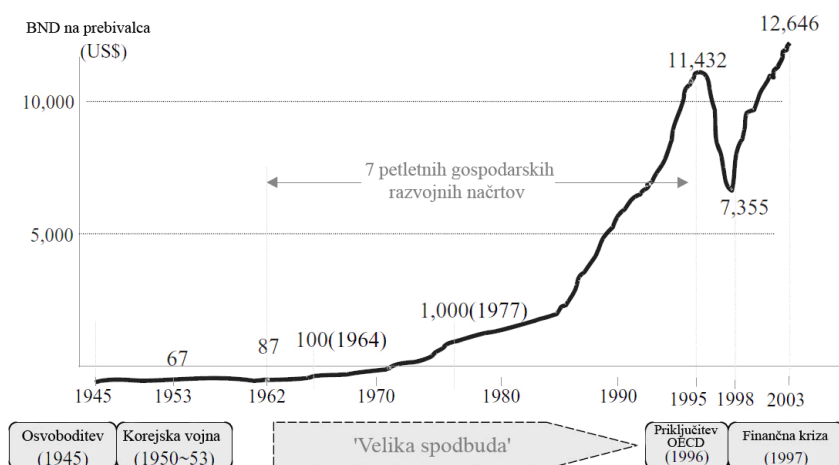
tradicionalni neoklasični teoriji pogosto vprašljive in napačne. Konkurenčni trgi preprosto ne obstajajo, niti ne bi bili glede na dani institucionalni, kulturni, in zgodovinski kontekst zaželeni iz dolgoročne ekonomske in družbene perspektive DVR. Hkrati pa nevidna roka trga pogosto ne povečuje splošne blaginje, ampak dviguje blaginjo tistih, ki jo že imajo. V okolju širokih institucionalnih togosti in hudih socio-ekonomskih neenakosti, bodo tako trgi kot vlade propadli. DVR bodo morale prilagoditi svoje lokalne rešitve in odgovore lokalnim omejitvam in ne sprejemati napotkov, ki veljajo le v določenem kontekstu (zahodni svet). Teoretiki neoklasične kontrarevolucije morajo zato ločiti med neoklasično teorijo v teoriji od institucionalne in politične realnosti sodobnih DVR (Todaro & Smith, 2006, str. 123–4).

2 PRIMER JUŽNE KOREJE

2.1 Južna Koreja danes

Leta 2004 se je Koreja priključila t. i. klubu milijarderjev svetovnih gospodarstev ter je trenutno 3. največje azijsko in 13. največje svetovno gospodarstvo (South Korea Country Profile, 2011; CIA, 2010). Od leta 1953 do leta 1962 je bruto nacionalni proizvod (v nadaljevanju BNP) na prebivalca v državi zrasel v povprečju za 0,7 % na leto oz. od \$67 na \$87 v roku 10-ih let. V obdobju 1962–1971 so v državi zabeležili pospešeno gospodarsko rast. Od leta 1962 do 1964 je BNP na prebivalca zrasel na \$100, tekem celotnega obdobja desetih let pa je BNP zrasel od \$87 na \$278 pri stopnji rasti 13,8 % na leto. Leta 1977 je znašal BNP na prebivalca \$1000, že leta 1980 pa je bil \$1,605. Slika 2 nadalje kaže enakomeren porast do \$8.483 leta 1994 in \$11.432 leta 1995. Korejsko gospodarstvo je v povprečju raslo z 18 % letne nominalne rasti, od \$2,3 bilijonov leta 1962 do \$237,9 bilijonov leta 1990. Leta 1998, takoj po azijski krizi, je BNP na prebivalca padel na \$7.355, samo 5 let kasneje leta 2003, pa je zaradi hitrega okrevanja po krizi znašal \$12.646 (Kim, 2007, str. 54; Ungson, Steers & Park, 1997, str. 8).

Slika 2: Rast južnokorejskega gospodarstva

Vir: J. H. Kim, *The Korean Experience and African Economic Development*, 2007, str. 54, slika 1.

Po azijski krizi je obstajalo več skeptičnih mišljenj glede okrevanja korejskega gospodarstva. Bila so zama. Svetovna banka opredeljuje Korejo kot visoko dohodkovno državo Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljevanju OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development*). V letu 2010 je BDP na prebivalca znašal približno \$30.000. Inflacijska stopnja je leta 2010 znašala 3 %, stopnja nezaposlenosti pa je julija 2011 znašala 3,3 % (CIA, 2010; Statistics Korea, 2011; Republic of Korea, 2011).

V zadnjih 60-ih letih se je Koreja preobrazila iz ene najrevnejših držav sveta v največjega proizvajalca ladij, petega največjega proizvajalca avtomobilov ter šestega največjega proizvajalca jekla na svetu. Leta 1996 se je pridružila OECD kot skoraj razvita država (Moore, 2005, str. 54). Danes, leta 2011, je Koreja 11. največji svetovni izvoznik ter 13. največji uvoznik (*Keeping Trade Open: Resisting Isolationism*, 2009, str. 11–12). Država poseduje visoko kvalificirano delovno silo, ki ji omogoča tako proizvodnjo kot tudi trženje napredne tehnologije. Koreja neprestano razvija svoj visoko tehnološki sektor in ustvarja globalno znane znamke, kot sta Samsung in LG (*Where Is Korea Going?*, 2008, str. 10). Glavni izvoz države vključuje polprevodnike, brezžično telekomunikacijsko opremo, motorna vozila, računalnike, jeklo, ladje in petrokemične proizvode. Štiri najpopularnejše destinacije korejskega izvoza so: Kitajska (izvoz v to državo predstavlja približno 22,1 % celotnega izvoza), ZDA (12,4 %), Japonska (7,1 %) in Hong Kong (5 %) (*South Korea: Country Analysis Report*, 2011, str. 1). Štiri najpopularnejše države, iz katerih Koreja uvaža, pa so: Kitajska (16,8 % celotnega uvoza), Japonska, ZDA in Savdska Arabija (*Južna Koreja – Zunanja trgovina*, 2010).

Na razvoj države ne kažejo le ekonomski kazalci, tudi socialni kazalci države so precej visoko na najrazličnejših lestvicah. Število prebivalcev države v letu 2011 znaša približno 48,7 milijonov ljudi. Gini koeficient, merjen leta 2009, je znašal 31,6, pri čemer je bil koeficient pri Švedski 23 (ena od držav z najbolj enakomerno porazdeljenim dohodkom v družbi) in 70,7 pri Namibiji (ena od držav z najbolj neenakomerno porazdeljenim dohodkom v družbi). V državi je smrtnost 6,26 umrlih na 1000 prebivalcev, kar postavi Korejo na 157. mesto med državami sveta. Povprečna življenjska doba ob rojstvu je bila leta 2007 79,6 let, in je v povprečju zrasla za 5,2 let v primerjavi z letom 1997, ko je znašala pričakovana življenjska doba 74,4 let. Pričakovana življenjska doba za moške je znašala 76,1 let in 82,7 let za ženske. 89 % populacije živi v mestih, kar 98 % ljudi pa ima dostop do pitne vode. Pismenost v državi je 97,9 %. Stopnja osnovnošolcev, ki gredo naprej na srednjo šolo, je v letu 2008 znašala 99,8 %. Stopnja srednješolcev, ki gredo naprej na univerzo, pa je v letu 2008 znašala 83,8 %. 76,5 % Korejcev nad tremi leti je v letu 2008 uporabljalo internet: 1 % več v primerjavi z letom 2007, kar kaže na izjemno naraščajoč trend uporabe tehnoloških sredstev (CIA, 2010; United Nations Development Programme, 2009; United Nations Public Administration Network, 2009). Zanimiv je tudi podatek, da število mobilnih telefonov presega število prebivalstva (*Južna Koreja – Predstavitev države*, 2010). Korejska vlada si prizadeva razviti okolju prijazne tehnologije. Korejski predsednik Lee je naznanil, da bo Koreja zmanjšala svoje emisije do leta 2050 na polovico ter da bo pomagala pri ustanovitvi t. i. 'Vzhodnoazijskega klimatskega partnerstva', ki bo pomagal državi in njenim regionalnim zaveznikom pri skupnem naslavljanju problema globalnih podnebnih sprememb (*South Korea: Country Analysis Report*, 2011, str. 4). Koreja je ustanovila

tudi vrhunski okvir za zaščito človekovih pravic. Leta 2001 je namreč ustanovila Korejski nacionalni svet za človekove pravice, sprejela tako protokole Organizacije združenih narodov iz tega področja kot tudi nacionalno zakonodajo (Foreign & Commonwealth Office, 2010).

2.2 Zgodovinske stopnje razvoja Južne Koreje

Raziskovanje korejskega razvoja lahko začnemo leta 1945, ko je konec druge svetovne vojne na novo opredelil mednarodno okolje in gospodarstva sveta. Tudi korejsko. To je že leta 1945 krenilo na pot industrializacije in gospodarske rasti oz. razvoja, ki ga lahko okvirno razdelimo na 5 zaporednih obdobj.

2.2.1 Rekonstrukcija, 1945–61

V kolonialnem obdobju, 1910–45, je japonska vlada poskušala popolnoma integrirati korejsko gospodarstvo z japonskim, pri čemer je uvedla mnogo sodobnih gospodarskih in družbenih institucij ter veliko investirala v infrastrukturo. Toda Japonci so korejske vire uporabljali za svoje potrebe, zato je bilo gospodarstvo po odhodu Japoncev v izredno slabem stanju. Zaradi pomanjkanja upravljavskih sposobnosti, surovin ter nestabilnosti političnega in družbenega okolja si gospodarstvo ni nikoli opomoglo na raven pred liberalizacijo (Lee, 1997, str. 2). Slabo obdarjena z naravnimi viri in obubožana po državljanski vojni je Koreja do konca 1950-ih ostala agrarna družba, v kateri je večina aktivnega prebivalstva proizvajala živila za domačo uporabo. Omejenost obdelovalnih površin (le okoli 25 % obdelovalnega ozemlja) ni dajala prostora za širitev proizvodnje izvoznih kmetijskih izdelkov, v rudarskem sektorju ni bilo naravnih virov, industrijska dejavnost pa je temeljila na lahki industriji, kot je enostavno sestavljanje in predelava surovin. Te industrije so bile v veliki meri organizirane okoli proizvodnje dobrin, ki bi nadomestile uvoz in zadovoljile potrebe domačega trga po vsakodnevnih dobrinah (hrana, tekstil). Industrija je v letu 1955 predstavljala le približno 10 % BDP države. Storitve so bile zelo redke (Kim, 2007, str. 55–6; Toussaint, 2006, str. 5).

V tem obdobju je korejska vlada izvedla dve pomembni politiki – obvezno izobraževanje in zemljiško reformo. Vpeljava obvezne izobrazbe je pomagala ustvariti bazen izobraženih ljudi, potrebnih za industrializacijo. Zemljiška reforma (1947 in 1949) je pripomogla h kasnejši bolj enakovredni razporeditvi bogastva in delitvi pravic med ljudmi (Kim, 2007, str. 55).

V obdobju 1954–61 se je gospodarstvo izboljšalo. Stopnja rasti BDP je bila okoli 4,1 %. Rast je bila močno odvisna od pomoči ZDA. Zunanja pomoč je bila vir financiranja več kot 70 % celotnega uvoza ter je prispevala približno 95 % tujih prihrankov. V tem obdobju je bilo korejsko gospodarstvo usmerjeno v protekcionistični trgovinski režim in strategijo uvozne substitucije. Obračunavali so visoke tarife, količine uvoza pa so bile z namenom varovanja domače industrije strogo nadzorovane. Korejska vlada je spodbujala politično stabilnost pred sistematičnim gospodarskim razvojem. V tem času je izvoz ostal zanemarljiv. Predstavljal je

približno 3,3 % BNP. Šele po vojaškem udaru Park Chung Heeja leta 1961, se je politično vodstvo odločilo, da morata imeti modernizacija korejskega gospodarstva in hitra gospodarska rast najvišjo prioriteto (Kim, 2007, str. 56; Lee, 1997, str. 2–3).

2.2.2 Izvozna orientiranost, 1962–73

Zaradi pomanjkanja uporabnih obdelovalnih površin in naravnih virov so bile razvojne strategije v 1960-ih usmerjene predvsem k prekinitvi začaranega kroga nizkega varčevanja, nizke stopnje investicij in nizke rasti. To je potekalo preko politik, usmerjenih k spodbujanju povečanja varčevanja države ter povečanju pritoka tujega kapitala (Keeping Trade Open: Resisting Isolationism, 2009, str. 11–12; Kim, 2007, str. 56). Leta 1961 je nova avtoritarna vlada začela z izvedbo serije 5-letnih gospodarskih razvojnih načrtov, ki so zasledovali strategijo izvozne usmeritve lahke industrije. Bistvo te strategije je bilo spodbujanje delovno intenzivnega izvoza, v katerem je imela Koreja primerjalno prednost (La Grange & Jung, 2004, str. 562).

Od začetka izvozne usmeritve je bila Parkova vlada upravičenec odločitev Syngman Rheejeve administracije, da tekom 1950-ih uporabijo pomoč ZDA za izgradnjo infrastrukture. Koreja je zato leta 1961 posedovala dobro izobraženo delovno silo ter moderno infrastrukturo, ki je omogočila Parku trdne temelje za gospodarsko rast (US Library of Congress, 2008).

Korejska vlada je oblikovala vrsto 5-letnih razvojnih načrtov. Vsak od načrtov je določal srednje- in dolgoročne načrte za gospodarstvo (Kim, 2007, str. 69). Prvi 5-letni razvojni načrt (1962–66) je vseboval začetne korake h graditvi samozadostne industrijske strukture. Poudarjena so bila področja, kot so elektrifikacija, rafiniranje nafte, sintetična vlakna itd. V zvezi s kmetijsko ter industrijsko proizvodnjo je bil vzpostavljen trden protekcionističen položaj (US Library of Congress, 2008). V času prvega načrta je predstavljalo več kot 80 % izvoza gozdarske, ribiške in kmetijske proizvode ter surovine. Prvi načrt je spodbudil t. i. 'vodeni kapitalizem', »/.../ v katerem bo vlada neposredno sodelovala ali pa posredno oblikovala smernice v osnovnih industrijah in drugih pomembnih področjih« (Moore, 2005, str. 48). V tem duhu je vlada nacionalizirala celoten finančni sistem od bank do najmanjših zavarovalnic (Toussaint, 2006, str. 5). Hkrati je določila ciljne industrije (*target industries*). Izbrala je nekaj obstoječih velikih podjetij in jih negovala preko subvencij in raznih privilegijev. S tem ji je uspelo oblikovati masovne proizvajalce – *chaebol* (poslovni konglomerati, ki so jih vodile družine) (Numazaki, 1998, str. 81). Parkova izvozna strategija rasti je temeljila na tesnem sodelovanju med poslovnim svetom in državo z namenom uresničitve skupnega cilja industrijskega razvoja (Brazinsky, 2005, str. 100).

Sredi 60-ih let je imela Koreja razvite že številne lahke industrije, ki so oskrbovale domači trg in pridobivale tržni delež v tujini. Te industrije so v osnovi ustvarjale proizvode s predelavo ali sestavljanjem uvoženih dobrin. Park se je v tej fazi odločil radikalno spremeniti dano situacijo. Vlada je zaključila, da je za gospodarski razvoj bistvena samozadostnost v oskrbi z jeklom in gradnja integrirane jeklarne. Hkrati pa bi glede na vojaško grožnjo Severne Koreje gradnja težke

industrije predstavljala temelj močne obrambne industrije (Numazaki, 1998, str. 81). Park okrepi industrializacijski model, ki je temeljil na uvozni substituciji. Drugi 5-letni razvojni načrt (1967-71) je poudarjal modernizacijo industrijske strukture in hitro graditev uvozno substitucijskih industrij (*import-substitution industries*), kot so jeklo, stroji itd. Mnogo tujih in domačih strokovnjakov je bilo skeptičnih do Parkove odločitve. POSCO (*Pohang Iron and Steel Company*) je leta 1972 vseeno začel s proizvodnjo jekla. Na čelo industrije je država postavila *chaebole* (Toussaint, 2006, str. 6; US Library of Congress, 2008).

Razvojni programi, ki si jih je zamislil Park, so za uresničitev potrebovali ogromno količino kapitala. Da so nadomestili pomanjkanje domačega varčevanja, je bil močno spodbujen pritok tujega kapitala. Sprva je velik delež zunanjega financiranja v obliki posojil (*grants*) prišel iz ZDA, ko pa se je raven njihove pomoči začela stabilizirati, se je Park obrnil k 'finančni diplomaciji' z drugimi državami. Normalizacija odnosov z Japonsko leta 1965 je Koreji prinesla sredstva v obliki posojil in odškodnine za škodo povzročeno med kolonialnim obdobjem. Razpoložljivost finančnih sredstev ter povečana raven izvoza sta povečala Seulovo kreditno rangiranje na mednarodnem trgu, zaradi česar je Koreja lahko povečala zadolževanje na odprtem mednarodnem trgu (Toussaint, 2006, str. 5; US Library of Congress, 2008).

Tabela 1: Ameriška razvojna posojila Koreji (1961–67)

Leto	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Število novih posojil	1	2	2	4	7	8	6
Vsota posojil v milijonih \$	3,1	23,1	28,4	29,4	48,8	80	60,7

Vir: G. Brazinsky, From Pupil to Model: South Korea and American Development Policy during the Early Park Chung Hee Era, 2005, str. 104, tabela 1.

Med obdobjem 1962–73 se je realna vrednost celotnega izvoza ekstenzivno večala (Priloga 1). Hiter izvozni uspeh Koreje ima več vzrokov. Kot prvo je korejska vlada zagotovila niz močnih pobud za podjetja: izvozniki so bili oproščeni carin, uvoznih kvot, posrednih davkov na vmesno in kapitalsko blago ter na izvozno prodajo, prejeli so preferenčna posojila itd. (Kim, 2007, str. 86; Lee, 1997, str. 3–4). Drugič, vlada je določila izvozne tarče, ki naj bi jih podjetja dosegala. Uspešni izvozniki so bili deležni preferenčne obravnave, zaradi česar so bile te tarče pritisk na uspešnost podjetja. Toda Balassa (1980, str. 29) trdi, da so ti pritiski služili le za povečanje učinkovitosti izvoza, kajti večina podjetij je že presegala tarče. Kot tretji razlog za izvozni uspeh Brazinsky (2005, str. 100) navaja patriotsko dolžnost, ki jo je Park spodbujal pri korejskih podjetjih. Četrtič, mednarodne okoliščine so bile naklonjene korejskemu izvozu – dolgi povojni *boom* v razvitih državah, Vietnamska vojna, razširitev svetovne trgovine z GATT (*General Agreement on Tariffs and Trade*) pogajanja, dostop do trga ZDA zaradi Splošnega sistema preferenc – ki so omogočile širitev trgov. Našteti dejavniki in prizadevna promocija izvoza so bili ključni za korejski izvozni uspeh (Cho & Kim, 1998, str. 138; Kim, 2007, str. 85, Minns, 2001, str. 1028). Pozitivna statistika izvoza je postala simbol korejskega razvoja in vir politične legitimnosti Parkovega režima (Brazinsky, 2005, str. 100).

2.2.3 Kriza in okrevanje, 1974–82

Ekonomska učinkovitost gospodarstva se je v 1970-ih letih poslabšala. Naftna kriza in recesija 1973/74 ter naraščajoče obrestne mere v poznih 1970-ih so ustvarile probleme za korejsko gospodarstvo, ki je temeljilo na izvozu in visoki ravni mednarodnega posojanja. Stopnja inflacije je skočila iz 3,2 % leta 1973 na 20 % leta 1974 ter ostala v dvojnih številkah skozi celotna 1970-letna leta (Lee, 1997, str. 4–5; Minns, 2001, str. 1028). Hkrati se je korejska vlada na začetku 1970-ih zaradi skrbi pred padcem konkurenčnosti na svetovnem trgu osredotočila na spodbujanje novih strategij izvozne industrije in uvozne substitucije. Toda t. i. 'veliki potisk' (*'big push'*) težke in kemične industrije je vodil do neučinkovitih intervencijskih politik. Masovna investicija je takrat vodila do presežnih zmogljivosti v obeh industrijah, finančni sektor pa je zaradi posojanja denarja tem industrijam nadaljeval z akumulacijo nedonosnih posojil (Lee, 1997, str. 4–5).

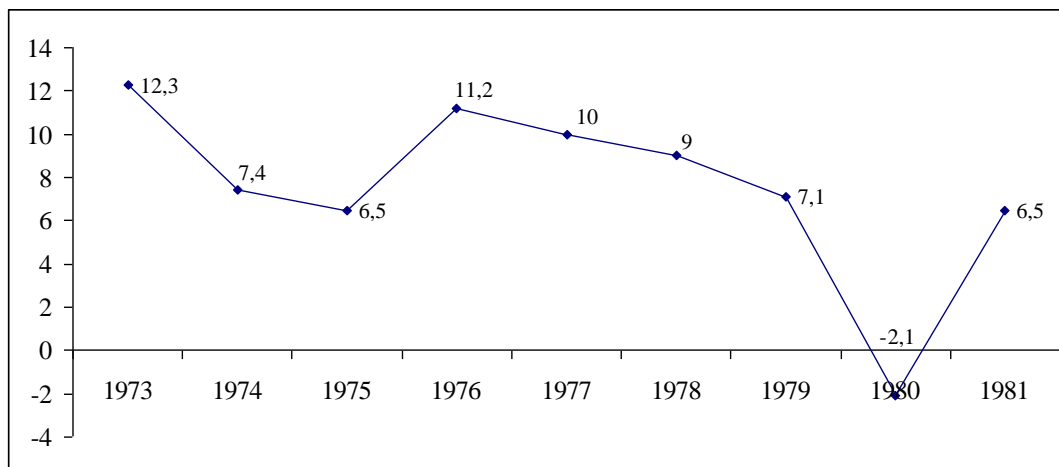
V okviru tretjega 5-letnega razvojnega načrta (1972–76) je predsednik Park storil drzno potezo, ko je napovedal nadaljevanje načrta za težko in kemično industrijo. S tem, ko je veliko investiral v jeklo, elektroniko, kemikalije itd., je dosegel hiter napredek pri gradnji izvozno usmerjene strukture (Soon, 2007, str. 225). Vlada je priznala, da je industrijska politika 1960-ih preveč poudarjala kvantitativno rast industrije pod vladno zaščito. To je vodilo do neravnovesja v rasti in šibkosti v mednarodni konkurenčnosti. V prihodnosti naj bi bila zato vladna pomoč bolj intenzivna, a ne selektivna. Da bi spodbudila podjetja k nadaljnjemu delovanju kljub kriznemu obdobju, je vlada prevzela položaj implicitnega partnerja tveganja pri projektih. S tem je potrdila, da bo prevzela odgovornost ter rešila posamezna podjetja, če se njihova situacija v nepredvidljivem okolju poslabša. Vlada je težko in kemično industrijo podpirala, ker je v njenem razvoju videla sredstvo za doseganje bolj prožnega gospodarstva, sposobnega nadaljnje rasti in zrelosti (Kim, 2007, str. 58–9). Razvijalci težke in kemične industrije so oskrbovali nove industrije s surovinami in kapitalskimi dobrinami, hkrati pa so zmanjšali ali celo odpravili odvisnost od tujega kapitala (US Library of Congress, 2008).

Štirikratno povišanje cen nafte je v letu 1973 ogrozilo gospodarstvo, ki je bilo zelo odvisno od uvoza nafte. Hkrati pa mnogi potencialni kupci zaradi krize niso bili v položaju kupovanja dobrin korejske težke industrije. V tem bolj zahtevnem okolju je bila obsežna državna intervencija ključna za hitro akumulacijo kapitala. Državni odgovor na recesijo je bil precej značilen. Januarja 1974 je vlada hitro razširila domači kredit s tem, ko si je še bolj sposojala iz tujine, ter zmanjševala svoje devizne rezerve. Posledično je korejsko gospodarstvo beležilo zdravo gospodarsko rast – 7,7 % rast BNP leta 1974, 6,9 % leta 1975 ter 14,4 % leta 1976 – ko je večina držav, neproizvajalk nafte, doživljala recesijo (Minns, 2001, str. 1028). Kljub skrbem, ki jih je ustvarilo razmerje dolga proti BNP, ki je bilo kar 50 %, sposobnost odplačila dolga ni bila nikoli zares dvomljiva. Do leta 1985 je država zmanjšala primanjkljaj tekočega računa na le 1,1 % ter ga leta 1986 spremenila v presežek 2,8 % BNP (Todaro & Smith, 2009, str. 697).

Četrty 5-letni razvojni načrt (1977–81) je spodbujal razvoj industrij, oblikovanih za učinkovito konkurenco na svetovnih izvoznih trgih. Velike strateške industrije so vključevale tehnološko intenzivne industrije, kot so elektronika, strojna oprema itd. Kot rezultat tega sta se težka in

kemijska industrija leta 1981 povečali za impresivnih 51,8 % in to kljub temu da je država leta 1980 doživela novo naftno krizo in politično ter družbeno nestabilnost, ki je sledila umoru predsednika Parka oktobra 1979. Koreja se je leta 1980 prvič od leta 1957 soočila z negativno rastjo BDP (-2,7 %), stopnja inflacije je skočila na 22,4 %. Pozitivni razvoj v letu 1981 lahko pripišemo k ugodnemu preobratu v izvozu jekla, železa ter ladij, do katerega je prišlo, ker je bilo v Koreji možno proizvesti kakovostne izdelke z nizkimi stroški. Pomembna je bila tudi stabilizacijska politika nove vojaške vlade, ki jo je vodil general Chun. Rast BDP si je leta 1981 opomogla na neverjetnih 6,2 % (Priloga 2) (Lee, 1997, str. 4–5; US Library of Congress, 2008).

Slika 3: Rast BDP (v %) (1973–1981)

Vir: C. Harvie, & H.H. Lee, *Export Led Industrialization and Growth – Korea's Economic Miracle 1962–89*, 2003, str. 3, tabela 1.

Pozitiven izid drugače 'kriznega desetletja' lahko pripišemo več dejavnikom. Kot prvo naj bi diktatorski režimi v vzhodni Aziji s svojimi represivnimi delovnimi politikami in poceni ter obilno delovno silo nudili najugodnejšo poslovno klimo za tuj kapital. Kot drugo so bile dejavnik tudi bližnjevzhodne države, ki so v 1970-ih, zahvaljujoč presežku naftnega denarja, začele z velikimi gradbenimi projekti. V te države je korejska vlada takoj po zaprtju vietnamskega gradbenega trga poslala številna gradbena podjetja, da bi izkoristila gradbene projekte. Odtok delavcev je bil pomemben vir zmanjšanja brezposelnosti, hkrati je velik priliv sredstev iz tujine (*remittance*) prispeval k izboljšanju plačilne bilance (Shin, 1998, str. 22–3).

2.2.4 Prilagoditev in rast, 1983–1992

V zgodnjih 1980-ih so v Seulu vpeljali obsežne strukturne reforme, s katerimi naj bi naslovili negativne posledice preteklega 'kriznega' desetletja. Da je vlada lahko nadzorovala inflacijo, je sprejela konzervativno monetarno politiko in restriktivne fiskalne ukrepe. Ponudba denarja je bila strogo nadzorovana. Vlada je za nekaj časa celo zamrznila svoj proračun. Ta razvoj je Koreji omogočil, da je začela zmanjševati raven zunanjega dolga, zaradi česar je bila primer uspešne gospodarske prilagoditve v tem obdobju. Tekom 1980-ih je vlada, zavedajoč se posledic

preteklih industrijskih politik, začela z obsežnimi politikami tržne liberalizacije. Ti ukrepi skupaj so z izboljšanjem situacije v svetovnem gospodarstvu pomagali Koreji pridobiti izgubljen zagon iz poznih 1970-ih (Lee, 1997, str. 5; US Library of Congress, 2008). V petem 5-letnem gospodarskem razvojnem načrtu (1982–86) pa je vlada zahtevala premik od težke in kemične industrije k tehnološko-intenzivni industriji, katere izdelki (zahtevni stroji, elektronika (televizije, videokasetni snemalniki, polprevodniki in sorodni proizvodi) so imeli višje povpraševanje na svetovnem trgu (US Library of Congress, 2008).

Šesti 5-letni gospodarski razvojni načrt (1987–91) je v veliki meri nadaljeval s poudarkom na ciljnih prejšnjega načrta. Vlada je še naprej pospeševala uvozno liberalizacijo in umaknila vrsto ovir na uvoz, kar je vodilo do skoraj popolne liberalizacije proizvodnega uvoza. Ministrstvo za finance je zmanjšalo strog nadzor nad upravljanjem poslovnih bank. Liberalizacija je vključevala tudi delno deregulacijo tujih naložb (Lee, 1997, str. 5). Politike stabilizacije, deregulacije in liberalizacije so pomagale umiriti inflacijske pritiske ter bistveno izboljšale mednarodno konkurenčnost izvoznih industrij (Kim, 2007, str. 60). Te poteze so bile oblikovane za ublažitev negativnih učinkov, kot so monetarna razširitev (denarna rast) in zaostanki v prilagoditvi industrijske strukture. Vlada se je zavezala k nadaljnji postopni odpravi neposredne pomoči nekaterim industrijam in namesto tega k povečanju usposabljanja delovne sile ter spodbujanju raziskav in razvoja. To je še posebno veljalo za srednja in mala podjetja, ki prej niso prejemale pozornosti vlade (US Library of Congress, 2008).

V tem obdobju je Koreja prvič v zgodovini doživela trgovinski presežek. Ta je bil v veliki meri dosežen s prodajo na trg ZDA, kar je izzvalo ZDA, da so prisilile Korejo v novo fazo njihovega odnosa. ZDA so začele umikati privilegirani tržni položaj, ki je bil v 1950-ih dan korejskemu izvozu, hkrati pa so jo prisilile, da prevrednoti svojo valuto in odpre trg ameriškega izvozu. Ti razvoji so začeli spodkopavati korejski izvozni motor – stopnja rasti izvoza je padla iz 36,2 % v letu 1987 na 28,4 % leta 1988, 5,7 % leta 1989, ter 3 % leta 1990 (Lee, 1998, str. 211–12). Še huje, 'zamudniki' v jugovzhodni Aziji ter Kitajska so začeli tekmovati s korejskimi proizvodi na svetovnem trgu. Situacija je bila še posebej kritična po 'vročem' poletju 1987, ko se je v Koreji zvrstilo več kot 3700 delavskih sporov. To je vodilo do novih demokratičnih sindikatov in pospešene rasti plač (Hart-Landsberg, 2009, str. 52; Minns, 2001, str. 1033–4). Korejski proizvodi so začeli izgubljati svojo konkurenčno prednost. 'Struktura priložnosti' svetovnega trga je postala 'struktura pritiska', na katero Koreja ni bila pripravljena (Lee, 1998, str. 212; Ljubljanska banka, 1992, str. 1).

K sreči je v poznih 1980-ih za Korejo domači trg postal večji vir gospodarske rasti. Domače povpraševanje po v Koreji proizvedenih dobrinah je naraslo. To je bilo možno, ker so imeli korejski potrošniki, katerih varčevanje je podprlo dvomestno povečanje plač od leta 1987, prvič denar, s katerim so si lahko kupili luksuzno blago. Rezultat je bila postopna preusmeritev gospodarstva iz izvoza k večjemu poudarku zadovoljevanja potreb domačega trga. Sprememba v povpraševanju in ponudbi je pomenila, da je na poti gospodarska rekonstrukcija. Do leta 1990 je bilo jasno, da bo visoka gospodarska rast, značilna za 1980-ta leta, upadla. Eden od razlogov za to je bilo gospodarsko prestrukturiranje (US Library of Congress, 2008). Druga dva pomembna

dejavnika za 1990-ta leta sta bila tudi trgovinski presežek in liberalizacija, ki sta dala *chaebolom* novo neodvisnost od države in jim dovolila večjo vključenost v spekulativne pred produktivnimi naložbami. To se je izkazalo za ključni pomen v naslednjem desetletju gospodarske rasti (Hart-Landsberg, 2009, str. 51).

2.2.5 Liberalizacija in azijska kriza (1993–)

Plače v proizvodnem sektorju so konec 1980-ih rasle zelo hitro in pri tem presegle rast produktivnosti (Tabela 2). Z nezmožnostjo tekmovanja na podlagi nižjih stroškov kot tudi sodobnih tehnologij, se je Koreja soočala z vedno večjim trgovinskim primanjkljajem, korejska podjetja pa so trpela vedno večje izgube (Hart-Landsberg, 2009, str. 52). Koreji ni uspelo ohraniti konkurenčnega položaja, zato je morala preoblikovati gospodarske strategije, ki bi bolj poudarjale visoko tehnološka in z znanjem intenzivna področja (Lee, 2003, str. 13). Tako je bil cilj sedmega 5-letnega razvojnega načrta (1992–96) razviti visoko tehnološka področja, kot so mikroelektronika, kemikalije, biotehniko itd. (US Library of Congress, 2008).

Tabela 2: Rast plač v proizvodnem sektorju (v won) (1985–1992)

1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
275.968	303.923	335.375	408.961	517.209	612.973	737.019	833.022

Vir: D. Suh, Political Protest and Labor Solidarity in Korea: White-collar Labor Movements After Democratization (1988–1995), 2009, str. 66, tabela 4.5

Vlada Kim Young Sama (leta 1993 izvoljen predsednik) je v svojih zgodnjih letih verjela, da dejavniki, ki prispevajo k gospodarskim težavam države, niso omejeni le na kratkoročna ciklična poslabšanja, ampak so povezani z bolj temeljnimi problemi, t. i. korejsko boleznijo: institucionalizirana korupcija, koristoljubni politiki, koncentracija ekonomske moči itd. (Lee, 1999, str. 30). Po Kimovem mnenju je bila Parkova močno interventna razvojna strategija glavni razlog za korejsko gospodarsko šibkost. Da bi se rešili te bolezni je Kimova vlada zasledovala liberalizacijo, pri čemer je dala več avtonomije podjetjem. S tem korakom je Kimu kot prvemu predsedniku v povojni zgodovini Koreje uspelo temeljito preoblikovati vlogo države v gospodarstvu. V imenu globalizacije je korejska vlada odpravila mnogo omejitev na pretok kapitala, kar je omogočilo sponžanje v tujini in vlaganje v Koreji (Haggard & Mo, 2000, str. 204). Toda znotraj vlade ni bil dosežen nikakršen dogovor glede 'liberalne' vloge države pri gospodarskem upravljanju. Pojavili so se nasprotniki teh idej. Tudi pri Korejski Banki (*Bank of Korea*) so trdili, da Koreja ni pripravljena na tako drastične spremembe, ki bi jo izpostavile vitalnosti mednarodnih kapitalskih tokov. Odprava razvojnih institucij v času predsednika Kima ter institucionalna nesposobnost, ki je bila njena posledica, sta onеспособili vlado pri izvajanju usklajenega pristopa k liberalizaciji. Rezultat je bil hiter, nepremišljen in slabo oblikovan pristop z nesposobnostjo učinkovitega upravljanja procesa finančne reforme, ki se je pokazala leta 1997 s krizo (Thurbon, 2003, str. 347–58).

Nekateri strokovnjaki so pripisali vzrok finančne krize v Aziji t. i. 'velikem pritisku' s strani mednarodnih organizacij kot sta Mednarodni denarni sklad (v nadaljevanju IMF – *International Monetary Fund*) in Svetovna banka (Park, 2001, str. 61). Wade (1998, str. 1535) trdi, da so se ameriška in angleška finančna podjetja v navezi z IMF, Svetovno trgovinsko organizacijo (*World Trade Organization*) in OECD videla v kronično slabšem položaju v azijskem sistemu dolgoročnih odnosov in potrpežljivega kapitala. To zavezništvo, podprto s strani azijske elite, je v 1990-ih v Aziji doseglo drastično liberalizacijo domačega finančnega sektorja in odprtje kapitalskih računov, s čimer so pripravili pogoje za začetek krize.

Spet drugi strokovnjaki verjamejo, da je bila azijska kriza posledica notranjih dejavnikov, ki so vodili k izhlapevanju državne sposobnosti nadziranja zasebnih gospodarskih dejavnosti (Park, 2001, str. 61). Korenine močne zadolženosti in posledične insolventnosti korejskih podjetij najdemo v investicijskem *boomu* v letih 1992–96, ki so bili odgovor na padec konkurenčnosti korejskih podjetij. Tekom teh treh let so naložbe v proizvodne objekte zrasle za 38,5 % na leto (Haggard & Mo, 2000, str. 200). Podjetja so si denar za investicije sposojala iz tujine. Med leti 1992 in 1996 so tuja sposojena sredstva narasla za 158 % (Minns, 2001, str. 1037). Državnonadzorovani finančni sektor je bil namreč tekom prvih desetletij hitre industrializacije učinkovit mehanizem za uspešno usmerjanje virov. Toda vztrajno državno posredovanje in nadzor finančnega sektorja sta onemogočila razvoj finančnih tehnik. Razkol med napredkom gospodarstva in nerazvitostjo finančnega sektorja je bil očiten (Lee, 1998, str. 218). Rezultat tesnega odnosa med bančnim in poslovnim sektorjem je bil, da so banke obtičale z velikim številom nedonosnih sredstev (*non-performing funds*), ko so podjetja zašla v finančne težave (Kim & Kim, 2004, str. 9). Zaradi ohlapnega vladnega nadzora finančnega sektorja, ki je bil posledica liberalizacije, države ni bilo tam, da bi rešila velika podjetja (Lee, 1998, str. 217). Do leta 1997 je imela Koreja med državami Azije, Latinske Amerike in vzhodne Evrope najvišji delež kratkoročnega dolga (Minns, 2001, str. 1037).

Toda že od krize naprej je Koreja okrepila liberalizacijo finančnega trga skupaj s temeljito finančno reformo. Izjemno hitro je okrevala s pomočjo naraščajočega poudarka na visoki tehnologiji (Cho & Kalinowski, 2006, str. 2). Korejsko gospodarstvo je pogostokrat navedeno kot primer uspešnega prestrukturiranja po krizi (Shin & Chang, 2005, str. 409). Razvoj institucij in odziva se kaže tudi v sedanji svetovni gospodarski krizi, v kateri je Koreja relativno stabilna (Duesterberg, 2009, str. 14).

3 KLASIČNE TEORIJE RAZVOJA IN PRIMER JUŽNE KOREJE

Klasične teorije razvoja služijo kot smiselni napotki politik, ki naj jih DVR upoštevajo, ko razmišljajo o spodbujanju gospodarske rasti. Tudi v primeru Koreje je možno prepoznati nekatere osnove klasičnih razvojnih teorij.

Korejski primer do določene mere potrjuje teorije linearnega razvoja. Medtem ko je bila raven tuje pomoči in investiranja v Koreji na precej visoki stopnji, je imela Koreja v času 'vzleta' eno

najnižjih stopenj nacionalnega varčevanja DVR, s katerim bi lahko investirala in tako povečala svoj BDP (Shin, 1998, str. 17). To je v nasprotju s teorijo linearnega razvoja, po kateri je ravno nacionalno varčevanje ena najpomembnejših determinant razvoja. Po drugi strani pa je v teoriji razloženo, da lahko z akumulacijo tujega kapitala nadomestimo pomanjkanje nacionalnega varčevanja. Tuj kapital je bil v korejskem primeru glavni način pridobivanja sredstev za investicije in posledično nacionalni razvoj. S tem so Korejci nadomestili nizko stopnjo varčevanja doma. Hkrati pa je bil delež iz proračuna, ki je bil namenjen za investicije, eden največjih na svetu. To je bilo ključnega pomena za hiter vzpon te države, s čimer se potrdijo linearne teorije, ki pripisujejo velik vpliv investicijam (Todaro & Smith, 2009, str. 133). A teoriji moram podati že znano kritiko, da tuja pomoč v obliki kapitala in tehnologije ne bi pomenila ničesar, če v Koreji ne bi bilo ustreznih predpogojev za sprejem in razumevanje danega. Za razvoj so morali biti razviti tudi določeni institucionalni, strukturni in vedenjski pogoji, zato korejski industrializacijski proces ni bil le proces akumulacije kapitala, ampak tudi proces, ki je temeljil na učenju (Kim, 2007, str. 69).

Teorija strukturnih vzorcev še v večji meri potrди vzorce razvoja modelov strukturnih sprememb. Potrditev izhaja predvsem iz dejstva, da sta bila za hitro korejsko gospodarsko rast značilna prehod dela iz kmetijskega v industrijski sektor in akumulacija kapitala, kar je značilno za Lewisovo teorijo razvoja (Todaro & Smith, 2009, str. 133–4). Toda, pri tem je potrebno upoštevati, da akumulacija kapitala, ki se je ustvarila kot presežek v industrijskem sektorju, ni bila zadosti. Da je šel presežen profit v uspešno investiranje, je bilo potrebno več. Chenery zato z modifikacijo teorije strukturnih vzorcev še bolje razloži razvoj Koreje. Po njegovem namreč varčevanje in investicije niso zadostni pogoj za rast, ampak je za to potrebna sprememba v celotni gospodarski strukturi. Koreja je izpolnjevala pogoje teh teoretikov. Korejska industrijska transformacija in sočasno povečanje ravni prihodkov sta rezultat intenzivnega procesa učenja, kjer sta odločilno vlogo igrala razvoj človeškega kapitala in gradnja tehnoloških zmogljivosti, ki sta ena od Cheneryjevih ključnih pogojev rasti (Kim, 2007, str. 54). Pri tej teoriji je pomembno tudi, da upošteva tako zunanje kot notranje dejavnike razvoja, ki jih je potrebno v Koreji nujno vključiti pri raziskovanju.

Primer Južne Koreje predstavlja resnejši izziv za teorijo mednarodne odvisnosti. Od začetka svojega razvoja je bila Koreja revna država, močno vpletena v mednarodno gospodarstvo. Od leta 1910 do 1945 je bila japonska kolonija, po osamosvojitvi leta 1945 pa je bila v celoti odvisna od dobre volje ZDA za obrambo pred Severno Korejo. V 1950-ih in 60-ih je velik del denarja za nacionalni proračun prejela od ZDA in Japonske (Lee, 1998, str. 211). Država je bila popolnoma odvisna od tujega kapitala in tujih trgov za dobavo in prodajo. Po mnenju teoretikov teorije odvisnosti bi morala biti Koreja ujeta na obrobju, vladal pa naj bi ji center (v tem primeru ZDA, Sovjetska zveza, Japonska itd.). Toda ravno 1960-ta leta so bila tista, v katerih je Koreja začela gospodarsko cveteti. Ravno takrat je začela industrializacija napredovati, Koreja pa je izkoristila priložnosti, ki sta ji jih nudila mednarodno okolje in struktura. Zagovorniki te teorije trdijo, da je korejski primer izjema, ki je bila možna zaradi obsežnosti pomoči, ki jo je prejela od drugih držav in zaradi interesov razvitih držav, ki so videli Korejo kot branik pred komunizmom (Todaro & Smith, 2009, str. 134).

Tudi za teorijo neoklasične kontrarevolucije je primer Koreje velik izziv. Po eni strani je bilo gospodarstvo z nadzorom nad finančnimi institucijami in neposrednim nadzorom nad krediti v veliki meri vodeno s strani države. Vlada je bila tako doma kot v mednarodni trgovini močno intervenistična (La Grange & Jung, 2004, str. 562; Todaro & Smith, 2009, str. 134). Vmešavanje države v gospodarsko odločanje je bilo vseobsežno, svoboda kakršnekoli vrste pa je bila strogo omejena (Lim, 2001, str. 106). Ravno obratno nekateri poudarjajo, da je neoklasična kontrarevolucija v obliki pritiska zahodnega sveta po liberalizaciji finančnega trga v 90-ih letih pomembno pripomogla k vzroku leta 1997 nastale krize. Neoliberalna ekonomska doktrina ne goji spoštovanja do zgodovinsko zakoreninjenih mednacionalnih institucionalnih razlik, ki jih je nujno potrebno upoštevati pri obravnavanju določnega gospodarstva (Cho & Kalinowski, 2006, str. 6–7; Thurbon, 2003, str. 358). Po drugi strani pa nekateri (predvsem Svetovna banka in IMF) opozarjajo, da je bila ravno liberalizacija tista, ki je v obdobju po Azijski krizi pomagala Koreji postaviti gospodarstvo ponovno na noge. Torej so bile v obdobju po krizi predpostavke neoklasične kontrarevolucije (popolno odprtje trga za dobrin in investitorje ter opustitev protekcionizma, privatizacija državnih podjetij, bank itd.) tiste, ki so pomagale Koreji pri soočanju z napakami prejšnjega razvojnega modela in zasledovanju novega, mednarodnemu okolju bolj primerne, modela (Hart-Landsberg, 2009, str. 53; Minns, 2001, str. 1025; Moore, 2005, str. 53).

4 NOTRANJI IN ZUNANJI DEJAVNIKI RAZVOJA

Čeprav v omejenem obsegu korejski primer potrjuje nekatere predpostavke klasičnih teorij razvoja, je potrebno pri tem razvoju izpostaviti še nekatere druge dejavnike, ki so v veliki meri pripomogli k gospodarski rasti države. Da bi lahko v celoti razumeli korejski gospodarski čudež, se moramo osredotočiti na nekatere zunanje in notranje dejavnike vpliva na razvoj.

4.1 Zunanji dejavniki

Mednarodno okolje je dinamično, zgrajeno iz zunanjega in notranjega okolja. To pa pomeni, da korejsko notranje okolje ni bilo izolirano od zunanjega, ampak se je na njegove procese, dogajanja in vplive dinamično odzivalo. Zunanji dejavniki so zato v veliki meri vplivali na notranja dogajanja in na razvoj. Še posebno pomembni zunanji dejavniki so bili povezani s hladno vojno in interesi nekaterih držav v tem obdobju.

4.1.1 Geostrateški položaj

Kot most med Japonsko in azijsko celino je Koreja že od vedno imela poseben geostrateški pomen. Za Sovjete je predstavljala odlično priložnost za povečanje gospodarskih virov. Pri tem so bila posebej pomembna tako nezaledenela pristanišča kot tudi prevladujoči strateški položaj med Kitajsko in Japonsko (Monahan, 2010, str. 1). V očeh ZDA je postala izredno zanimiva v

času po drugi svetovni vojni kot eno od središč boja proti komunizmu v Aziji. Zaradi različnih interesov velikih sil na tem območju je bila Koreja od vedno ujeta v geopolitično rivalstvo, ki je omejevalo njeno sposobnost neodvisnega delovanja (Monahan, 2010, str. 169–86).

Toda njen položaj lahko vidimo kot mešan blagoslov, saj ta ni vedno prinašal omejitev (Monahan, 2010, str. 1). V primerjavi s Korejo imajo države, kot je Kenija, manj pogajalske moči in so zato bolj podrejene nadzoru zunanjih akterjev. Korejski geostrateški vidik je povečal njen pogajalski položaj ter ji pomagal pripraviti oder za gospodarsko rast od 1960-ih dalje (Bradshaw, Kim & London, 1993, str. 342–3). Na primer, ko je bila Koreja leta 1983 ena najbolj zadolženih držav na svetu, je bila deležna preferenčne obravnave. Japonska je državi priskočila na pomoč s paketom, vrednim 3 milijarde dolarjev (vojna repatriacija). Na ta način se je Koreja izognila pošiljanju prošnje IMF za pomoč in posledično upoštevanju njenih strogih pogojev, ki so se jim druge države morale podrediti (Argentina, Brazilija, Mehika itd.). Ker je imela Koreja v očeh ZDA in Japonske poseben položaj, je lahko v 1970-ih in 1980-ih sledila delno neodvisni poti razvoja (Toussaint, 2006, str. 9).

4.1.2 Japonska

Atul Kohli (v Vu, 2007, str. 28) z gotovostjo trdi, da ja japonska kolonialna zapuščina postavila temelje za razvojno državo v Koreji. Kolonialno obdobje naj bi bilo blagoslov v preobleki. Japonci, ki so dominirali Koreji med 1890–1945, so bili odgovorni za začetno modernizacijo na korejskem polotoku. Japonci so zgradili obsežno infrastrukturo cest, prog, pristanišč, vladnih poslopij itd. Vse to je olajšalo modernizacijo korejskega gospodarstva. Korejska izkušnja s kolonializmom je ustvarila edinstveni postkolonialni kontekst. V veliki meri je korejski razvoj sledil metodologiji, ki so jo Japonci vpeljali pred 50 leti – industrializacija od zgoraj z uporabo močne birokracije, ki je formulirala in implementirala gospodarske politike (Lim, 2001, str. 112; US Library of Congress, 2008). Hkrati pa je imela Koreja koristi od Japonske tudi v obdobju po vojni. Od normalizacije odnosov leta 1965, sta Japonska in Koreja namreč razvili intenziven odnos, ki se osredotoča na skupne koristi gospodarske dejavnosti (United States Department of State, 1998, str. 6). Odškodnina, ki jo je Japonska izplačala Koreji, naj bi igrala ključno vlogo pri omogočanju korejski vladi, da se je izognila ameriškemu pogojevanju pri nujenju pomoči (Brazinsky, 2005, str. 108). Neposredna investicija Japoncev pa je omogočila tudi učinkovit tehnološki transfer ter transfer upravljaljskih tehnik in delovnih praks (Myint, 2001, str. 524).

4.1.3 Združene države Amerike

Vzpona vzhodnoazijskega gospodarstva ne moremo razložiti brez vključevanja ZDA. Geopolitični položaj Koreje je bil v času hladne vojne za ZDA zelo pomemben. Vzhodna Azija je bila namreč strateško pomembna pri omejevanju socialistične moči in ohranjanju ameriške hegemonije (Lee, 1998, str. 211). ZDA so zato nudile pomoč azijskim državam, ki so se upirale komunizmu. S tem so želele gospodarsko in vojaško okrepiti države, da bi bile te sposobne biti

boj proti komunističnim državam. Za ZDA je to zaveznitvo hkrati prispevalo k ohranitvi bistveno pomembnega vpliva v Vzhodni Aziji (Chu, 2009, str. 282; Kleiner, 2006, str. 215). V teh okoliščinah je korejski razvojni model deloval (Shin, 1998, str. 15–18).

Hladna vojna in hegemonija ZDA sta pozitivno vplivali na to, da se je za Korejo ustvarila varna in ugodna gospodarska klima, iz katere se je lahko razvil avtoritarni kapitalizem preko izvozno usmerjene industrializacije (Shin, 1998, str. 27). V osnovi je bilo razmerje v odnosu popolnoma neuravnoteženo. Državi sta leta 1953 podpisali Skupno obrambno pogodbo, zaradi katere so ZDA pomagale Koreji pri graditvi vojaških sil, potrebnih za obrambo pred severnokorejskim napadom. V zameno pa so Korejci v času ameriško-vietnamske vojne svoje vojake napotili v Vietnam. Vietnamska vojna je močno pospešila korejsko gospodarstvo na dva načina: z neposrednim prenosom plač, ki so jih delavci tam ustvarili, in posredno s povečanim izvozom, ki je zaradi vojnega *booma* omogočil številnim korejskim industrijam priložnost razvoja (Brazinsky, 2005, str. 109; Shin, 1998, str. 17). Hkrati so ZDA pomagale Koreji razviti gospodarstvo najprej tudi z velikimi vsotami denarne pomoči in kasneje z odprtjem ogromnega ameriškega trga za korejske proizvode (Kleiner, 2006, str. 215–16).

Ameriški kapital je bil ključen pri gospodarski transformaciji Koreje. Zaradi nizke domače stopnje varčevanja je tuja pomoč v veliki meri pripomogla k za investicije potrebni akumulaciji kapitala (Shin, 1998, str. 18). Tudi ameriški programi tehnične pomoči so v določenih primerih olajšali korejski vladi pridobitev novih oblik znanja, ki so pomagala pri upravljanju gospodarstva (Brazinsky, 2005, str. 114). Uspeh gospodarske rasti v Koreji delno leži tudi v izkoriščanju ameriškega trga. Ko je namreč vojaška napetost v Aziji rasla, so imele ZDA večjo potrebo po političnem in gospodarskem sodelovanju z azijskimi državami. Zato je bil Koreji preko Splošnega sistema preferenc (*General System of Preferences*) dovoljen izvoz industrijskih proizvodov na ameriški trg s preferenčno carinsko obravnavo. Korejcem je uspeh zagotavljala tudi nizko plačana delovna sila in posledično ponudba cenovno ugodnejših izdelkov (Shin, 1998, str. 17–21). Pri vsem pa je potrebno še poudariti, da je bil vzpon Koreje z ameriško pomočjo možen le zato, ker so ZDA videle Korejo kot vojaško strateško cono za boj proti komunizmu in ne kot oazo strateških materialov (kot v primeru Mehike, Venezuele, držav Perzijskega zaliva itd.). Če bi bila Koreja obdarjena z velikimi zalogami surovin, bi se jo obravnavalo kot dobavno območje in se ji ne bi dovolila enaka stopnja fleksibilnosti za razvoj svoje močne industrijske mreže. ZDA namreč niso pripravljene namerno spodbujati nastanka močnih konkurentov (Brazinsky, 2005, str. 95; Toussaint, 2006, str. 2). To se je tudi pokazalo v spremenjeni globalni klimi, ki je odražala konec hladne vojne. ZDA so namreč takrat postali ekonomski interesi v politiki ZDA bolj pomembni kot diplomatski odnosi, kar je vodilo do zaprtja ameriškega trga za uvoz zahodno azijskih držav in do zahtev po liberalizaciji trgov teh držav (Chu, 2009, str. 283; Kleiner, 2006, str. 217; Shin, 1998, str. 21).

4.2 Notranji dejavniki

Pri vsakem raziskovanju razvoja moramo pri analizi upoštevati tudi notranje dejavnike vpliva, ki nekako opredeljujejo bistvo države. Ti dejavniki močno vplivajo na delovanje celotnega sistema, ki ga sooblikujejo z zunanjimi dejavniki. Pri korejskem razvoju je bilo notranjih dejavnikov vpliva mnogo in so bili za rast gospodarstva države precej odločilni. Še posebej je v literaturi izpostavljena vloga države, t. i. *chaebolov* kulture in izobrazbe.

4.2.1 Zemljiška reforma

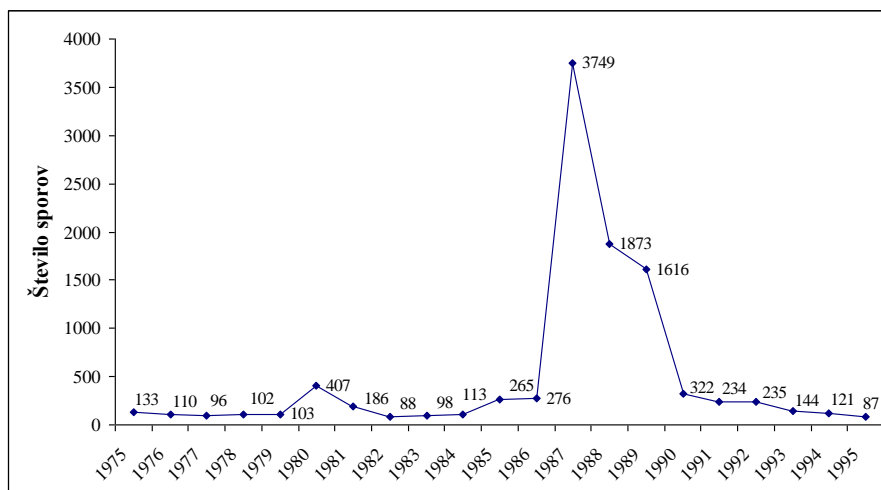
Razpoložljivi podatki Svetovne banke kažejo, da je leta 1960 Koreja nasledila relativno enakomerno porazdelitev dohodkov. Ta enakovrednost izhaja iz zgodovinskih pogojev, kot sta bili dve zemljiški reformi in korejska vojna, ki so omogočili relativno enako porazdelitev produktivnih faktorjev (Lee, 1997, str. 12). Kmečki in delavski upori so prisilili Američane, da so uvedli zemljiško reformo, s čimer je režimu uspelo ohraniti konsistentno ruralno podporo režimu (La Grange & Jung, 2004, str. 575; Monahan, 2010, str. 10). Velika posestva je država razdelila in večina kmetov je postala lastnik majhnega koščka zemlje. Intervencija države je bila dejavna in prisilna. Rezultat tega je bil, da je iz 83 % najemnikov odstotek padel na 26 %. Najemnina, ki so jo kmetje včasih plačevali zemljiškim gospodom, je zdaj šla v roke države v obliki davka. Država je pobrala tudi kmetijski presežek, ki je šel prej v roke lastnikov zemljišč (Toussaint, 2006, str. 4). Hkrati pa je korejska vojna uničila večino fizičnega kapitala, ki so ga nabrali pred vojno. Zato je bila pred začetkom gospodarskega booma v zgodnjih 1960-ih letih delitev premoženja relativno enakovredna. Koreja hkrati ni poslabšala dohodkovne porazdelitve tekom obdobja hitrega vzpona. Ta dosežek, rast z egalitarnostjo, pripisujejo več dejavnikom. Pomembna naj bi bila tako velika rast delovnih mest kot tudi nekateri socialni programi vlade (Lee, 1997, str. 12).

4.2.2 Avtonomija države

Eden od dejavnikov, ki mu akademiki (Amsden, Deyo, Wade itd.) pripisujejo velik pomen pri izjemni trajnostni gospodarski rasti, je vloga države (Lee, 1999, str. 26). Razvojna država, tj. država, ki jo opredelujeta neomajna zaveza politične elite k cilju gospodarske rasti in industrijske transformacije ter identifikacija ključnih vlog države pri doseganju teh ciljev (Johnson v Thurbon 2003, 345–6), je bila od 1980-ih s svojo razvito in močno državno birokracijo ter avtoritarno dominacijo izpostavljena kot najpomembnejši faktor izjemnega gospodarskega napredka nekaterih azijskih držav. Močna vloga države pri sprejemanju industrijskih načrtov, financiranju podjetij, upravljanju globalnega gospodarskega okolja in pri zatiranju delavcev se smatra za nujno med pozno industrializiranimi državami, da bi dohitele razviti svet (Chu, 2009, str. 278–9; Kim & Kim, 2004, str. 3).

Specifično obliko avtonomije države, ki je obstajala, lahko odkrijemo le z razumevanjem zgodovinskih tirnic korejske države in njenega odnosa z družbenimi razredi. Koreja je bila učinkovita razvojna država zaradi edinstvenih družbenih in razrednih odnosov, ki so se ustvarili tudi še pred nastankom samostojne države (Cho & Kim, 1998, str. 132; Minns, 2001, str. 1029). Razred zemljiških lastnikov je ob že omenjenih zemljiških reformah izgubil svojo ekonomsko in politično moč. Tudi kapitalističen razred je bil šibek. Celotisti, ki so si uspešno nabrali nekaj kapitala, so bili odvisni od države, ker je njihova gospodarska baza izvirala iz razpoložljivosti industrijskih sredstev, ki so jih zapustili Japonci, in od alokacije pomoči ZDA. Še pomembneje, delovni razred je bil strogo zatrt in ni imel nikakršne moči, kar se je kazalo v številu uporov, ki so jih bili delavci sposobni organizirati (Slika 4). V nasprotju je bila moč države zaradi močne zapuščine japonskega močnega vojaško-administrativnega aparata in državljanska vojne, ki je močno ojačala položaj države v korejski družbi, precejšnja. Država je uporabljala ideologiji antikomunizma in razvoja pri svojem delovanju. Prebivalstvo se je z njima očitno strinjalo (Minns, 2001, str. 1030–1; Park, 2001, str. 64–5).

Slika 4: Delovni upori – trend (1975–1995)

Vir: L. Kim, *Imitation to Innovation: The Dynamics of Korea's Technological Learning*, 1997, str. 77, slika 3.1.

Prvi predsednik samostojne Južne Koreje, Syngman Rhee, je znan kot skorumpiran vladar, ki so ga iz položaja vrgle demonstracije. A njegov prispevek k graditvi zelo represivnega antikomunističnega političnega sistema, ki je zagotovil dolgoročno dominacijo države in družbeno okolje, primerno za kapitalistični razvoj, je bil kritičen. Tako državo je z vojaškim udarom nato prevzel vojaški general Park Chung-Hee, ki je v že 'pripravljeni strukturi' prevzel razvojno vlogo. Uspešen razvoj je bil namreč odvisen tako od strukture države kot tudi od volje in tehnične sposobnosti voditelja države, da učinkovito izvaja razvojne vloge (Vu, 2007, str. 37–47). Park je bil eden redkih avtoritarnih vodij v razvijajočem se svetu, ki je gospodarski razvoj smatral za izredno pomembnega. Uspeh pri gospodarskem razvoju je namreč delno kompenziral pomanjkanje legitimnosti njegovega prehoda na oblast (Soon, 2007, str. 233). Parkova administracija je postala prototip za razvojno državo, ki je uspešno izvedla industrijsko modernizacijo v najkrajšem možnem času (Lee, 2009b, str. 568).

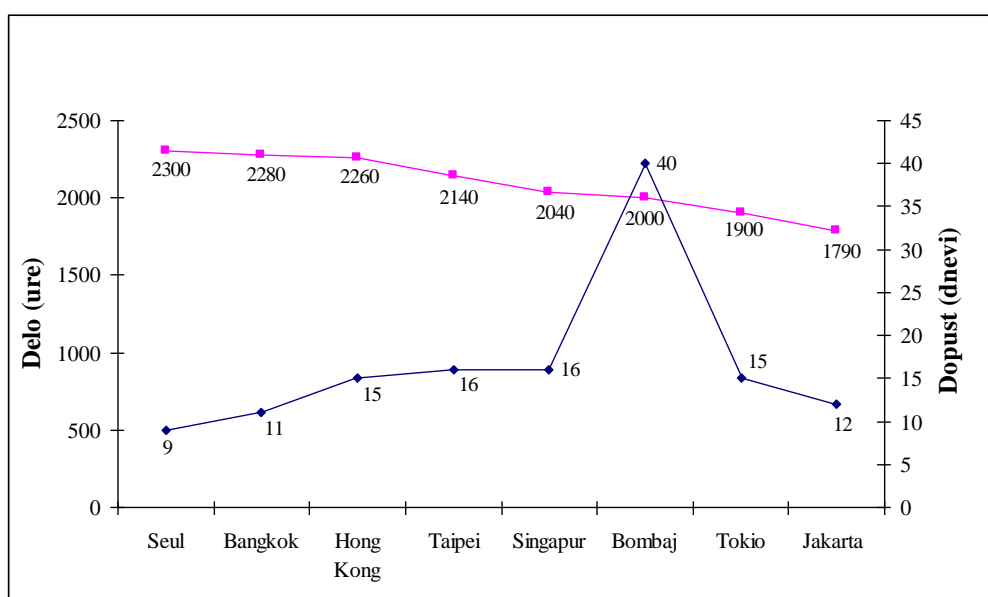
Vlada je pod Parkovim vodstvom zgodaj prevzela odgovornost za spodbujanje gospodarske rasti, makroekonomske stabilnosti in gradnje institucij. Parkovo diktatorstvo je ukoreninilo avtoritarno pravilo preko vrste represivnih ukrepov v 1960-ih in 70-ih (Lee, 2009a, str. 10). Njegova intervenistična politika je vključevala: zasebno lastništvo industrije, državni nadzor nad financami, državno načrtovanje industrij ter ohranjanje nizko cenovnega (z represijo delavskega razreda) gospodarstva tekom širitve (Minns, 2001, str. 1031). Srž korejskega delovanja so bile finance, zaradi česar je Park nacionaliziral vse banke. Te so bile instrument države, da bi lahko dosegle razvoj in ne neodvisen poslovni sektor, ki bi ga vodila tržna dinamika in iskanje dobičkov. Država je nadzorovala pritek tujega kapitala, ki je bil glavni vir podjetniških posojil v Koreji. Ta posojila niso bile namenjena za ustvarjanje dobička preko obrestnih izplačil, ampak za spodbuditev industrijskega investiranja, izvoza in rasti (Cho & Kalinowski, 2006, str. 4; Ungson et al. 1997, str. 49). Zelo pomembna je bila tudi Parkova odločitev za zasledovanje intenzivne izvozne strategije, zaradi katere je prišlo do povečanja izvoza in zaposlenosti. To je posledično vodilo do povečanja varčevanja in investicij – dva izmed glavnih stebrov t. i. vzhodno azijskega modela (Lee, 2009a, str. 10). Avtonomna država pa je nadzorovala korejska podjetja na mednarodnih trgih, da niso mogla početi, kar se jim je zljubilo. Država niti ni dovolila tujim podjetjem in bankam, da bi spodkopala nacionalne razvojne cilje (Minns, 2001, str. 1029).

Močna vloga države se kaže tudi v današnjem svetu. Finančna liberalizacija v Koreji je primer, s katerim lahko prikažemo, da uspešna liberalizacija na splošno ni *laissez faire* proces, ampak vključuje tudi državno regulacijo. Finančna liberalizacija je tekom azijske krize leta 1997 delovala le, ker je država nacionalizirala banke in socializirala dolg. S tem, ko je država iz trga umaknila nedonosna posojila, so bila tveganja za tuje investitorje zmanjšana. Hkrati pa je vlada ponudila spodbude za tuje vlagatelje. Višja dobičkonosnost korejskih bank v zadnjih dveh letih kot v predkriznih časih je prišla iz zmanjšanih stroškov in ne iz povečanih prihodkov. Ko se je stroga racionalizacija srečala z uporom zaposlenih, je vlada uporabila tehniko palice in korenčka, ki je vključevala obvladovanje opozicije proti rekonstrukciji, tako s povečanjem sistema socialnega skrbstva kot tudi z uporabo prisile, da bi zlomili upor sindikatov. To je tudi eden od razlogov, zakaj stabilizacije in rekonstrukcije korejskega finančnega trga ne moremo videti kot vzornega modela za druge države. Le redki nastajajoči trgi ali na novo industrializirane države imajo tako kapaciteto državnega aparata, da bi zgradile politični konsenz. Ta je vedno vgrajena v družbeno strukturo države in se je ne more reproducirati (Cho & Kalinowski, 2006, str. 25; Kalinowski, 2009, str. 287).

Brez omembe tako idejne zaveze države k gospodarskem razvoju in njene sposobnosti razvoja institucionalnih zmožnosti ter relativno poštene in zelo motivirane državne birokracije za sledenje svojih ciljev učinkovito je nemogoče primerno razložiti, zakaj so obsežne intervencije na finančni trg proizvedle tako pozitivne učinke v Koreji, toda tako negativne v drugih državah. Weiss trdi, da je odsotnost razvojno orientiranih idej in institucij tisto, kar prvotno ločuje močno intervencionistične, ampak gospodarsko šibkejše jugovzhodne azijske narode od korejskih kolegov (Thurbon, 2003, str. 346; Yusuf & Stiglitz, 2001, str. 234).

Ampak industrializacija te države ima svojo tragično stran – ki jo je še posebno plačal močno izkoriščeni delavski razred (Minns, 2001, str. 1025). Korejski vzpon je delno temeljil na represivnih delovnih regulacijah, ki so olajšale intenzivno mobilizacijo dela. Korejski delavci so se bili spodbujeni ali prisiljeni vzdržati z relativno nizkimi plačami in dolgimi delavniki. Korejski delavci so imeli vsaj do sredine 1980-ih najdaljši delovnik na svetu, plače so bile v primerjavi s svetovnim standardom majhne, njihova rast pa je zaostajala za povečanjem produktivnosti (Slika 5) (Park, 2001, str. 63; Vu, 2007, str. 40). Chung Ju Young, predsedujoči v skupini Hyundai, je delal tudi 14 ur na dan, 6 ali 7 dni v tednu. Isto je pričakoval tudi od svojih delavcev. Gnala ga je namreč ideja, da so druge industrijske države izgubile prednost v primerjavi z Japonsko, ker njihovi delavci niso imeli ustreznega odnosa do dela (Shin, 1998, str. 12–13).

Slika 5: Delo in dopust: primerjava osmih azijskih mest

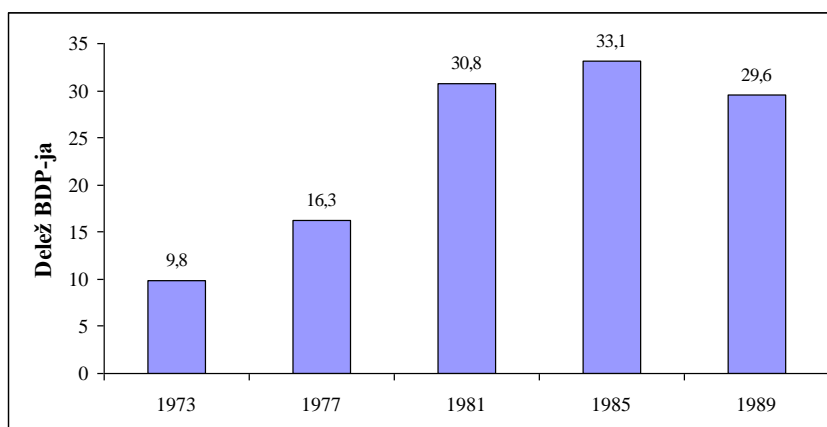
Vir: L. Kim, *Imitation to Innovation: The Dynamics of Korea's Technological Learning*, 1997, str. 79, slika 3.2.

4.2.3 Konglomerati *Chaebol*

Evans, ki je preučeval vezi med državo in industrijskimi elitami v Koreji, je zaključil, da je interakcija med pristno državno avtonomijo in gosto povezano mrežo med državo in zasebnim sektorjem (v Koreji *chaeboli*) ključna za uspeh industrijske strategije (Todaro & Smith, 2009, str. 696). Korejska industrija je bila desetletja ključni pomen za gospodarsko rast, v tej pa so v veliki meri prevladovali t. i. *chaeboli* (Where Is Korea Going?, 2008, str. 10). Te je v obdobju, ko je bil na oblasti predsednik Rhee, ustanovila skupina podjetnikov. Zahvaljujoč državnim selektivnim pomočim in varstvu, so bile te velike in vertikalno integrirane poslovne skupine oblikovane po japonskem modelu poslovnih skupin *Zaibatsu* (skupina podjetij pod vodstvom ene družine). Vsak od korejskih *chaebolov* je poskušal zajeti celoten nabor podjetij od težke industrije do potrošniške industrije, elektronskih dobrin, zavarovalnic ter nepremičninskih družb,

s tem pa prispeval velik delež v BDP (Numazaki, 1998, str. 81; US Library of Congress, 2008). Razlog za spodbujanje s strani države je bil jasen: zaradi pomanjkljivih trgov kapitala, znanja, tehnologije in celo infrastrukture so lahko velika in raznolika podjetja ponotranjila veliko svojih funkcij. Lahko so prevzela strošek in tveganje absorbiranja zapletenih tehnologij, jih nadalje razvila, ustvarila lastne blagovne znamke in distributivno mrežo. Tveganje je bilo omejeno s strogo disciplino, ki jo je uvedla vlada (Lim, 2001, str. 128; Todaro & Smith, 2009, str. 696).

Slika 6: Delež top 30 chaebolov v južnokorejskem BDP (1973–89)

Vir: *The Chaebols in South Korea: Spearheading Economic Growth*, 2011.

Chaeboli so bili odgovorni za uspešno razširitev korejske izvozne sposobnosti in posledično ni dvoma, da je njihov obstoj olajšal gospodarski razvoj države (Shin & Shaw, 2003, str. 333). Zaradi tesne mreže med vlado in privatnim sektorjem je Koreja edin 'tiger', ki mu je uspelo spodbuditi rast zadosti velikih privatnih podjetij, ki so posedovala finančna, industrijska in trženjska sredstva, potrebna za samostojne izvoznike (Numazaki, 1998, str. 82). Korejske vodilne multinacionalke, kot so Samsung, Hyundai, LG, lahko najdemo na seznamu Fortune Global 500 list poleg najbolj znanih svetovnih korporacij na svetu (Ahn, 2010).

4.2.4 Kultura – konfucijska tradicija

Gills (v Moore, 2005, str. 42) poudarja, da za razvoj niso potrebni le ugodni gospodarski pogoji in legitimni politični red, temveč tudi kultura, ki dovoljuje, da ti pogoji delujejo v nekem zgodovinskem kontekstu. Koreja je izredno homogena družba in v veliki meri temelji na konfucijski tradiciji (Adelman, 2001, str. 292).

Pri korejskem razvoju je bila izredno pomembna konfucijska ideja pripadnosti, ki je temeljna kulturna vrednota (Lee, 2003, str. 14). Korejska skupnostna identiteta (*taidongjuui*) zagovarja primarnost skupine pred posameznikom (Adelman, 2001, str. 292). V korejski kulturi so občutki medsebojne odgovornosti zelo močni. Obstaja močno zakoreninjeno pojmovanje, da se težave in bolečine ljudstva porazdelijo enakovredno med prebivalstvom (Lee, 1998, str. 223). Ko je leta 1997 izbruhnila kriza, so se ženske zvrstile pred banko, da bi za pomoč pri pridobitvi

prepotrebni devizni sredstva brez nadomestila dale svojo zlatnino. Pri strukturiranju poslovanja pa je najprej prišlo do zmanjšanja plač managerjev, ki so najbolj prenesli tak udarec. To kaže na pomembnost družbenega konsenza in solidarnosti v primeru bolečih prilagajanj (Adelman, 2001, str. 293; Cho & Kalinowski, 2006, str. 9). V procesu modernizacije so te kulturne značilnosti služile kot ena glavnih pogonskih sil pri ustvarjanju nacionalne enotnosti in pri mobilizaciji ljudi k nacionalnim ciljem. Hkrati pa je primarnost kolektivne identitete prispevala k opravičevanju porasta avtoritarne države, v kateri so bile človekove pravice pogosto kršene v imenu države in naroda. A nekateri akademiki pripisujejo korejski gospodarski čudež ravno konfucijski avtoritarni strukturi, ki naj bi ustvarjala harmonične delovne odnose med vlado in ljudstvom ter managerji in delavci. V konfucijski ideji je človek dober, a zelo lahko spremenljiv, zato morajo družbena vprašanja reševati tisti, ki si zaslužijo avtoriteto preko superiorne modrosti in dobronamernosti. Skladnost, upoštevanje avtoritete ter sprejemanje hierarhičnega družbenega reda so dolgo oblikovali vzorce politične socializacije v Koreji (Monahan, 2010, str. 23; 180). Voditelji so skoraj vedno poudarjali, da so nacionalni interesi in cilji preveč pomembni, da bi jih motila legalistična dlakocepnost demokracije. Pri tem lahko sumimo, da se je večina prebivalstva s tem strinjala (Monahan, 2010, str. 235).

V 50-ih in 60-ih letih 20. stoletja so strokovnjaki smatrali neokonfucianizem kot zavoro ekonomskemu razvoju. Zaradi poudarka na ohranjanju tradicije, sovražnosti do tehnoloških inovacij, nepotizma in brezpogojne poslušnosti avtoritete neokonfucianizem ni bil privlačen. Od 70-ih let naprej pa v njem odkrivajo pozitivno moč. V osnovnih pogledih konfucianizma, kot so trdo delo, visoka motivacija, socialna harmonija in disciplina, poudarek na izobrazbi, žrtvovanje lastnih interesov za dobrobit družine itd., vidijo močno silo, ki prispeva k modernizaciji družbe (Monahan, 2010, str. 60). Neokonfucianizem danes velikokrat navajajo kot osnovo, ki je zagotovila kulturni temelj za azijski razvoj (Shin & Shaw, 2003, str. 338).

4.2.5 Izobrazba

Ena najbolj presenetljivih značilnosti korejskega razvoja je, da je temu narodu uspelo nakopičiti zalogo izobražene delovne sile v izjemno hitrem času (Priloga 3) (Lee, 1997, str. 1). Izboljšave v tehnoloških znanjih so ene od najpomembnejših pogojev za dolgoročni gospodarski razvoj. Zato je zelo pomembno, da se zagotovi razvoj teh zmožnosti z usposabljanjem in izobraževanjem delovne sile (Lall v Guarini, Molini & Rabellotti, 2006, str. 323–4). Izobrazba je bila in je še vedno prvotno gibalno nacionalnega razvoja (Kim, 2007, str. 76). Korejski gospodarski razvoj ima torej svoje korenine tudi v visoko izobraženi, produktivni in inovativni delovni sili (Keeping Trade Open: Resisting Isolationism, 2009, str. 12–13). Človeški kapital je eden od ključnih dejavnikov pri razlagi korejskega gospodarskega napredka (Lee, 1997, str. 16).

Koreja je dosegla v zadnjih štirih desetletjih največje povečanje v človeškem kapitalu – v smislu absolutne ravni povprečnih let šolanja (Lee, 1997, str. 6). V korejskem primeru se je usmerjena izobraževalna politika z velikim vladnim vmešavanjem in poudarkom na strokovni izobrazbi dolgoročno močno obrestovala. To je omogočilo Koreji, da je sledila poti konkurenčnosti in ne

poti, ki temelji na stiskanju plač. Kot mnogo drugih DVR je Koreja na začetku svojega procesa rasti izkoristila prednost poceni delovne sile. Toda Koreja je ena redkih DVR, ki so se naučile tekmovati v sektorju dodane vrednosti (Guarini et al. 2006, str. 328–38). Korejski rasti je visoka izobrazbena raven človeškega vira pripomogla tako, da je igrala ključno vlogo pri absorbiranju napredne tehnologije iz razvitih držav (Lee, 1997, str. 1). Difuzija tehnologije je namreč eden najpomembnejših dejavnikov pri razlaganju dolgoročne rasti, še posebno DVR. Prilagoditev na napredno tehnologijo je bila možna le zaradi izobražene delovne sile (Lee, 1997, str. 15–16). Uvoz tehničnega znanja in veščin je nepogrešljiv vir tehničnega napredka in uvoz idej na splošno je velik spodbujevalnik razvoja – nujen ne le za gospodarske spremembe, ampak tudi politične, družbene in kulturne, ki so nujen predpogoj za gospodarski razvoj (Meier, 2001, str. 5).

Zanimivo pa je, zakaj je Koreji uspel tak napredek v izobraževalnem sistemu. Pomemben dejavnik je pomen, ki ga Korejci pripisujejo izobrazbi. Takšno vedenje le delno spodbujajo trenutne realnosti, v veliki meri pa izhaja iz konfucijske tradicije. Javni izdatki za izobrazbo so v primerjavi z ostalimi DVR v Koreji nizki. Večino stroškov izobrazbe nosijo privatni viri (starši), ki so pripravljeni plačati ta strošek. V obdobju 1968–90, so več kot 63 % stroškov izobrazbe krili študentje sami (Kim, 2007, str. 76; Lee, 1997, str. 7–13). To je možno zaradi precej egalitarne dohodkovne razporeditve. Kljub temu da je večina šol v Koreji zasebnih (60 % srednjih šol in 80 % univerz), pa so izobrazbene priložnosti odprte in pravične. Država in lokalna uprava subvencionirata tiste, ki si šolanja ne morejo privoščiti (Lee, 1997, str. 16). Pomembna je tudi zagnanost korejskih delavcev, ki so pripravljeni delati tudi po 60 do 70 ur na teden (Ješovnik, 1996, str. 31). Izobrazbo se smatra tudi za glavno sredstvo doseganja družbene mobilnosti. Korejska družba je izredno homogena in egalitarna, zato je izobrazba tisti dejavnik, ki ga uporabljajo za doseg višjega družbenega razreda (Lee, 1997, str. 12–13; Monahan, 2010, str. 14; 64). Hkrati pa je velika učinkovitost dela in izvoznih industrij, ki intenzivno koristijo usposobljeno delovno silo, zagotovila rast delovnih mest in plač, kar je vodilo v povečan poudarek na izobrazbi. Nagrade za visoko izobrazbo v izvozno usmerjenih državah so zelo velike. Ker so države v tem primeru podvržene večjim pritiskom svetovne konkurence, imajo vlade in podjetja visoko povpraševanje po učinkovitem izobrazbenem sistemu in sistemu usposabljanja. Koreja je zato tudi s subvencijami spodbujala zasebna podjetja, da so imela programe usposabljanja za svoje delavce (Lee, 1997, str. 10–17). Hkrati pa je od vseh večjih podjetij zahtevala, da usposabljuje svoje delavce ali pa državi plačujejo davek za poklicno usposabljanje v javnih institucijah (Deyo, 1998, str. 199; Kim, 2007, str. 75).

SKLEP

V zadnjih 60-ih letih smo pričali izjemnemu prizadevanju mednarodne skupnosti, da bi pospešila razvoj DVR. Ta poskus že od začetka temelji na razmišljanju o gospodarskem razvoju – njegovi naravi, vzrokih, politikah za izboljšanje razvoja, modelih itd. V ta namen so se v obdobju po drugi svetovni vojni razvile klasične teorije razvoja. Te predstavljajo okvir napotkov, ki naj bi mu države sledile pri zasledovanju razvoja. Teorije pomembno prispevajo k nekemu splošnemu razumevanju razvoja in vzrokov zanj. Toda poleg teorij lahko za napotke pri razvoju gledamo

politike, ki so jih sprejele posamezne države. Eden najuspešnejših primerov gospodarske rasti je Koreja. Koreja predstavlja zgodbo o uspešnem razvoju, ki so ga nekateri poimenovali za čudežnega. Razvoj ni čudežen samo zaradi konstantnega povečevanja BDP, ampak zato, ker ga je spremljala tudi vertikalna mobilnost po hierarhični lestvici, tj. povečala se je blaginja vseh njenih prebivalcev. Zaradi tega je Koreja primeren model razvoja za ostale DVR, ki si poleg gospodarskega napredka želijo tudi bolj egalitarne družbe. Posledično se v sodobni debati pojavlja vprašanje, ali obstaja podlaga za razumevanje tega napredka.

Strokovnjaki se pri tem vprašanju obračajo na teorije razvoja, ki so neke vrste smernice za DVR. Analiza teorij nam pokaže, da te v določeni meri pojasnjujejo razvoj Koreje. Nekatere sicer bolj kot druge, a na splošno dobimo nek okvir razumevanja korejskega razvoja v povezavi s teorijami. Še najbolj lahko razvoj Koreje pojasnimo s teorijo strukturnih sprememb, ki daje poudarek na tako notranje kot zunanje dejavnike vpliva. Poleg te tudi teorije linearnega razvoja razložijo določen segment korejske gospodarske rasti predvsem s svojim poudarkom na varčevanju in investicijah. Za razliko od teh dveh teorij pa teorija odvisnosti in teorija neoklasične kontrarevolucije težje razložita gospodarsko rast te države, čeprav lahko potegnemo nekatere vzporednice s primerom in teorijama (korejska gospodarska politika po letu 1997, korejska odvisnost od tujih trgov in tehnologije).

A korejska zgodba je zapletena in jo zgolj teorije težko razložijo. Razumevanje vzrokov in procesa gospodarske rasti zahteva subtilno teoretično razlago kot tudi celovito zgodovinsko analizo. Potrebno je vedeti, da je razvoj kompleksen, needinstven, nelinearen proces, ki je odvisen od začetih predispozicij države ter od njenih gospodarskih, institucionalnih, socialno-kulturnih in političnih zgodovin. Koreja je dosegla čudežno rast znotraj zelo specifičnega geopolitičnega in tržnega konteksta. Pri njenem razvoju je zato potrebno razumeti geopolitiko, avtonomijo države, oblikovanje človeškega kapitala, konfucijsko kulturo in zgodovinske odnose Koreje z mednarodno skupnostjo v času njenega razvoja.

V nalogi trdim, da je korejski gospodarski razvoj neponovljiv zaradi specifičnih zunanjih in notranjih dejavnikov. Pri tem ne trdim, da se ne da ponoviti politik, ki jih je vpeljala Koreja, ampak da bodo te politike prinesle drugačne rezultate, kot so jih v Koreji. Veliko njihovih politik, kot so močno državo vodstvo, odprtje trgov, razširitev izobraževalnega sistema, protikrizne politike, ki so delovale v Koreji itd., se da ponoviti, toda za to, da bi te politike delovale tako, kot so v Koreji, je potrebna tudi njihova primerna implementacija. Države lahko investirajo v svoj izobraževalni sistem ter ga širijo, toda njihova implementacija je v veliki meri odvisna od tega, če lahko družba v tej državi izkazuje obnašanja, ki so primerna za vpeljani sistem. Kulturni in situacijski dejavniki so tisti, ki oblikujejo in disciplinirajo obnašanja. Ravno ta pa je najtežje posnemati. Omenjeni notranji dejavniki so bili izrednega pomena. Za vzpon Koreje je bila odločilna močna država, ki je imela zadosti avtonomije, da je uveljavljala svoje gospodarske politike ter ji je glede tega uspelo vzpostaviti konsenz v državi. To je bilo možno zaradi korejske vojne, ki je pustila ljudi v enakovrednem položaju, in zaradi reforme zemljišča, ki je odstranila vladajoči razred. Hkrati je imela država podporo zaradi specifične konfucijske kulture, ki spoštuje nadrejene in poslušno sprejema ukaze. Seveda je pri tem bila potrebna tudi

zaveza države oziroma voditeljev k razvoju, brez tega je močna država lahko le avtoritarna, ne more pa biti razvojna. Poleg tega so konfucijska kultura in vrednote (lojalnost, disciplina, trdo delo, izobraženost itd.) Korejo tako rekoč predisponirale na sunkovit gospodarski razvoj. Prizadevanje za izobrazbo, za sprejemanje novih informacij in dinamična narava Korejcev se smatrajo za ključne. Učinkovite vladne politike so v povezavi z izobraženim fizičnim kapitalom pomenile učinkovito politično vodstvo in sposobno birokracijo, kar je vodilo do izjemnega napredka. Tudi vez med državo in privatnim sektorjem je bila močna in ključna za tako hiter razvoj industrij.

Neponovljivi so tudi zunanji dejavniki, ki so vplivali na razvoj te države. ZDA so imele velik interes v Koreji, ki je bila ena glavnih bojnih črt za boj proti komunizmu. S tem namenom so Koreji namenile tako politično kot finančno pomoč. Hkrati so nudile mnoge preferenčne obravnave v skupni trgovinski politiki. Take obravnave je bila deležna redko katera država. Sploh pa bi bilo nudenje take preferenčne obravnave od ZDA nesmiselno pričakovati v današnji spremenjeni gospodarski realnosti, ko se ZDA borijo proti svojim tekmecem, tudi Koreji. Tudi Japonska je imela v Koreji svoje interese, zaradi katerih je bila Koreja deležna dodatne finančne pomoči in prenosa naprednih tehnologij in znanj. Ta so bila kritična za industrializacijo Koreje. Zunanji dejavniki so še bolj neponovljivi v današnjem globalnem okolju, polnem okoljevarstvenih omejitev, trgovskih omejitev ter omejitev mednarodnopravnega varstva človekovih pravic. Sploh pa bi bilo težko za DVR na svojo stran pridobiti tako velesilo, kot jo je Koreja. ZDA niso več pripravljene sklepati zavezništev, ampak raje same ukrepajo na področjih njihovega interesa.

Bralec bi se pri vsem tem lahko tudi vprašal, ali ni podoben razvoj doživela še katera druga država, npr. Tajvan, saj je imela podobne predispozicije. Vseeno pa je s podobnimi politikami in mednarodnim okoljem uspel Koreji večji preboj kot Tajvanu, zaradi česar poudarjam korejski razvoji čudež. Torej lahko potrdim tezo, da je bil korejski razvojni preboj možen zaradi spleta notranjih in zunanjih dejavnikov, ki se jih skupaj z ugodnimi zgodovinskimi okoliščinami ne da reproducirati na druge države. Dandanes razvoja ne dojemamo več le kot graditev gospodarstva, ampak tudi kot izobraževanje, ki vključuje znanja, urejene institucije in kulturo. Nekatere politike, uporabljene pri korejskem razvoju, so seveda pomembne za aplikacijo razvojnih teorij na DVR, a se od njih ne more in ne sme pričakovati istih rezultatov. Države lahko poskušajo posnemati razvojni model oz. politike korejske vlade, a rezultat ne bo niti približno isti, kot je bil v Koreji. Korejski razvojni čudež je neponovljiv in bi moral spodbuditi ustvarjalce politik, da se oddaljijo od posplošenih vzrokov razvoja ter naslovijo globlje povezave v vzorčni verigi.

LITERATURA IN VIRI

1. Adelman, I. 2001. Comment. V G. Meier in J. Stiglitz (ur.), *Frontiers of Development Economics* (str. 291–295). Oxford: Oxford University Press.
2. Ahn, C. (2010, 30. april). Chaebol powered Industrial Transformation. *The Korean Times*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.koreatimes.co.kr/www/news/biz/2011/03/291_65162.html
3. Balassa, B. (1980). *The Process of Industrial Development and Alternative Development Strategies*. Washington: The World Bank.
4. Baker, D. (2010, 4. marec). Ending the Myth of 'Market Fundamentalism'. *Dissent*, str. 58–62.
5. Bradshaw, Y., Kim Y., & London, B. (1993). Transnational Economic Linkages, the State, and Dependent Development in South Korea, 1966-1988: A Time-Series Analysis. *Social Forces*, 72(2), 315–345.
6. Brazinsky, G. (2005). From Pupil to Model: South Korea and American Development Policy during the Early Park Chung Hee Era. *Diplomatic History*, 29(1), 83–115.
7. Cairncross, A. (1986). *Economics and Economic Policy*. Oxford: Basil Blackwell LTD.
8. Cerny, P. (2008). Embedding Neoliberalism: The Evolution of a Hegemonic Paradigm. *The Journal of International Trade and Diplomacy*, 2(1), 1–46.
9. *The Chaebols in South Korea: Spearheading Economic Growth*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.thomaswhite.com/pdf/emerging-markets-spotlight-korea-chaebols-november-10.pdf>
10. Chenery, H. (1979). *Structural Change and Development Policy*. Washington: The World Bank.
11. Cho, H., & Kim, E. (1998). State Autonomy and Its Social Conditions for Economic Development in South Korea and Taiwan. V E. Kim (ur.) *The Four Asian Tigers: Economic Development and the Global Political Economy* (str. 125–157). San Diego: Academic Press.
12. Cho, H., & Kalinowski, T. (2006). Financial Market Liberalization in Crisis Countries. The Case of South Korea. Najdeno 18. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.minds.org.br/arquivos/Cho%20Kalinowski%20Korea%20Financial%20Liberalization%202.pdf>
13. Chu, Y. (2009). Eclipse or Reconfigured? South Korea's Developmental State and Challenges of the Global Knowledge Economy. *Economy and Society*, 38(2), 278–303.
14. CIA. (2010). World Factbook: South Korea. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://worldfacts.us/Korea-South.htm>
15. Contreras, R. (b.l.). Competing Theories of Economic Development. Najdeno 17. julija 2011 na spletnem naslovu http://blogs.law.uiowa.edu/ebook/sites/default/files/Part_1_3_0.pdf
16. Deyo, F. (1998). Industrial Flexibility, Economic Reconstructing and East Asian Labor. V E. Kim (ur.) *The Four Asian Tigers: Economic Development and the Global Political Economy* (str. 183–207). Massachusetts: Academic Press.

17. Dickson, A. (1997). *Development and International Relations: A Critical Introduction*. Cambridge: Polity Press.
18. Duesterberg, T. (2009). The Trillion-Dollar Club and the Health of U.S. Manufacturing. *Industry Week*, 258(5), 14.
19. Foreign & Commonwealth Office. (2010). Republic of Korea. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.fco.gov.uk/en/travel-and-living-abroad/travel-advice-by-country/country-profile/asia-oceania/south-korea?profile=all>
20. Friedman, M. (1998, 30. julij). The Hong Kong Experiment. *Hoover Digest* (3). Najdeno 9. novembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.hoover.org/publications/hoover-digest/article/7696>
21. Guarini, G., Molini V., & Rabellotti, R. (2006). Is Korea Catching Up? An Analysis of the Labour Productivity Growth in South Korea. *Oxford Development Studies*, 34(3), 323–339.
22. Haggard, S., & Mo, J. (2000). The Political Economy of the Korean Financial Crisis. *Review of International Political Economy*, 7(2), 197–218.
23. Hart-Landsberg, M. (2009). The Promise and Perils of Korean Reunification. *Monthly Review: An Independent Socialist Magazine*, 60(11), 50–59.
24. Harvie, C., & Lee, H.H. (2003). Export Led Industrialization and Growth – Korea's Economic Miracle 1962–89. Najdeno 16. novembra 2011 na spletnem naslovu http://www.ekh.lu.se/lektionsplaner/acen01/harvie%20and%20lee_export%20led%20industrialisation%20and%20growth.pdf
25. Haynes, J. (2008). *Development Studies*. Cambridge: Polity Press.
26. Ješovnik, P. (1996). Južnokorejski izvozni čudež: znanje, mladost, trdo delo in ogromno kapitala. *Kapital – revija za naložbo denarja*, 7(142), 30–32.
27. Južna Koreja – Zunanja trgovina. (2010). V *Izvozno okno*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Juzna_Koreja/Zunanja_trgovina_4121.aspx
28. Južna Koreja – Predstavitev države. (2010). V *Izvozno okno*. Najdeno 18. avgusta 2011 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Juzna_Koreja/Predstavitev_drzave_4263.aspx
29. Kalinowski, T. (2009). The Politics of Market Reforms: Korea's Path from Cheaboli Republic to Market Democracy and Back. *Contemporary Politics*, 15(3), 287–304.
30. Keeping Trade Open: Resisting Isolationism. (2009). *International Debates*, 7(3), 11–14.
31. Kim, L. (1997). *Imitation to Innovation: The Dynamics of Korea's Technological Learning*. Boston: Harvard Business School Press.
32. Kim, E., & Kim, J. (2004). Developmental State v. Globalization: South Korea's Developmental State vs. the IMF. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/0/9/4/8/pages109487/p109487-1.php
33. Kim, J. (2007). The Korean Experience and African Economic Development. *African Development Review*, 19(1), 52–95.

34. Kleiner, J. (2006). A Fragile Relationship: The United States and The Republic of Korea. *Diplomacy and Statecraft*, 17, 215–235.
35. Krantz, E. (2011a, 9. januar). Theories of Economic Development. Najdeno 16. julija 2011 na spletnem naslovu <http://erikkrantz.wordpress.com/2011/01/09/theories-of-economic-development/>
36. Krantz, E. (2011b, 9. januar). Structural Changes Models. Najdeno 16. julija 2011 na spletnem naslovu <http://erikkrantz.wordpress.com/2011/01/12/structural-changes-models/>
37. Krantz, E. (2011c, 9 januar). The International-Dependence Revolution. Najdeno 16. julija 2011 na spletnem naslovu <http://erikkrantz.wordpress.com/2011/01/13/the-international-dependence-revolution/>
38. La Grange, A., & Jung, H. (2004). The Commodification of Land and Housing: The Case of South Korea. *Housing Studies*, 19(4), 557–580.
39. Lee, J. (1997). Economic Growth and Human Development in the Republic of Korea, 1945–1992. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1997/papers/jong-wha_lee.pdf
40. Lee, S. H. (1998). Crisis in Korea and the IMF Control. V E. Kim (ur.) *The Four Asian Tigers: Economic Development and the Global Political Economy* (str. 209–228). San Diego: Academic Press.
41. Lee, H. K. (1999). Globalization and the Emerging Welfare State – the Experience of South Korea. *International Journal of Social Welfare*, 8, 23–37.
42. Lee, S. M. (2003). South Korea: From the Land of Morning Calm to ICT Hotbed. *The Academy of Management Executive (1993-2005)*, 17(2), 7–18.
43. Lee, J. (2009a). Is China Really an 'East Asian Success Story'? *Policy*, 25(2), 9–13.
44. Lee, K. (2009b). A Final Flowering of the Developmental State: The IT Policy Experiment of the Korean Information Infrastructure, 1995–2005. *Government Information Quarterly*, 26, 567–576.
45. Lim, T. (2001). Bringing Competition In: Capitalist Development in South Korea and the Limits of institutionalism. *Competition & Change*, 5, 103–133.
46. Ljubljanska banka. (1992). *Republika Koreja*. Ljubljana: Ljubljanska banka.
47. Meier, G. (2001). Introduction: Ideas for Development. V G. Meier in J. Stiglitz (ur.), *Frontiers of Development Economics* (str. 1–12). Oxford: Oxford University Press.
48. Minns, J. (2001). Of Miracles and Models: the Rise and Decline of the Developmental State in South Korea. *Third World Quarterly*, 22(6), 1025–1043.
49. Monahan, M. (2010). Profesorjev zbornik za predavanja: *Korean Politics and Society*. Seoul: University of Seoul Press.
50. Moore, P. (2005). Revolutions from Above: Worker Training as Trasformismo in South Korea. *Capital & Class*, (86), 39–72.
51. Myint, H. (2001). International Trade and the Domestic Institutional Framework. V G. Meier in J. Stiglitz (ur.), *Frontiers of Development Economics* (str. 520–528). Oxford: Oxford University Press.
52. Numazaki, I. (1998). The Export-Oriented Industrialization of Pacific Rim Nations and Their Presence in the Global Market. V E. Kim (ur.) *The Four Asian Tigers: Economic*

- Development and the Global Political Economy* (str. 61–91). San Diego: Academic Press.
53. Oman, C., & Wignaraja, G. (1991). *The Postwar Evolution of Development Thinking*. London: The MacMillan Press LTD.
  54. Park, B. (2001). Labor Regulation and Economic Change: A View on the Korean Economic Crisis. *Geoforum*, 32, 61–75.
  55. Poncet, S. (b.l.). Economic Development: Classic Theories of Economic Development. Najdeno 17. julija 2011 na spletnem naslovu <http://dept.econ.yorku.ca/~manam/3310/ECON%20461%20Lecture%203.pdf>
  56. Ranis, G. (2004). Arthur Lewis' Contribution to Development Thinking and Policy. Najdeno 9. novembra 2011 na spletnem naslovu http://www.econ.yale.edu/growth_pdf/cdp891.pdf
  57. *Republic of Korea*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://data.worldbank.org/country/korea-republic>
  58. Salman Rizavi, S., Khalid Khan, M., & Heider Mustafa, S. (2010). Openness nad Growth in South Asia. *A Research Journal of South Asian Studies*, 25(2), 419–428.
  59. Shin, K. (1998). The Political Economy of Economic Growth in East Asia: South Korea and Taiwan. V E. Kim (ur.) *The Four Asian Tigers: Economic Development and the Global Political Economy* (str. 3–31). San Diego: Academic Press.
  60. Shin, C., & Shaw, I. (2003). Social Policy in South Korea: Cultural and Structural Factors in the Emergence of Welfare. *Social Policy & Administration*, 37(4), 328–341.
  61. Shin, J., & Chang, H. (2005). Economic Reform After the Financial Crisis: A Critical Assessment of Institutional Transition and Transition Costs in South Korea. *Review of international Political Economy*, 12(3), 409–433.
  62. Soon, J. (2007). Insulation with Solidarity as a Political Condition for Implementation of Polarized Development Strategy: the South Korean Experience and its Theoretical Implications. *International Planning Studies*, 12(3), 221–240.
  63. *South Korea: Country Analysis Report*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&hid=7&sid=35946705-2ff0-4a52-aa66-96f6e95d5f0f%40sessionmgr14>
  64. *South Korea Country Profile*. Najdeno 18. julija 2011 na spletnem naslovu http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/country_profiles/1123668.stm
  65. Statistics Korea. (2011). Unemployment rate. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://kostat.go.kr/eng/>
  66. Suh, D. (2009). *Political Protest and Labor Solidarity in Korea: White-collar Labor Movements After Democratization (1987–1995)*. New York: Routledge.
  67. Thurbon, E. (2003). Ideational Inconsistency and Institutional Incapacity: Why Financial Liberalisation in South Korea Went Horribly Wrong. *New Political Economy*, 8(3), 341–361.
  68. Todaro, M., & Smith, S. (2006). *Economic Development* (9th ed.). New York: Prentice Hall.
  69. Todaro, M., & Smith, S. (2009). *Economic Development* (10th ed.). Boston: Pearson Addison Wesley.

70. Toussaint, E. (2006). *South Korea: The Miracle Unmasked*. Najdeno 27. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.cadtm.org/South-Korea-the-miracle-unmasked>
71. Ungson, G., Steers, R., & Park, S. (1997). *Korean Enterprise: The Quest for Globalization*. Boston: Harvard Business School Press.
72. United Nations Development Programme. (2009). *Human Development Report 2009*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/161.html>
73. United Nations Public Administration Network. (2009). *South Korea Social Indicators in 2008*. Najdeno 19. julija 2011 na spletnem naslovu <http://www.unpan.org/Regions/AsiaPacific/PublicAdministrationNews/tabid/115/mctl/ArticleView/ModuleID/1467/articleId/18415/South-Korean-Social-Indicators-in-2008.aspx>
74. United States Department of State. (1998). *Background Notes: South Korea 1998*. Washington: United States Department of State.
75. US Library of Congress. (2008). *Economic development: South Korea*. Najdeno 26. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://countrystudies.us/south-korea/15.htm>
76. Vu, T. (2007). State Formation and the Origins of Developmental States in South Korea and Indonesia. *Studies in Comparative International Development*, 41(4), 27–56.
77. Wade, R. (1998). The Asian Debt-and-Development Crisis of 1997-?: Causes and Consequences. *World Development*, 26(8), 1535–1553.
78. Weber, E. (2008). Learning from Others: What South Korean Technology Policy Can Teach the U.S. *Review of Policy Research*, 25(6), 608–618.
79. Where Is Korea Going?. (2008). *China and North-East Asia Monitor*, 15(7), 10–11.
80. Yifu Lin, J. (2009). *Economic Development and Structural Change*. Najdeno 17. julija 2011 na spletnem naslovu <http://siteresources.worldbank.org/DEC/Resources/CairoSpeech.pdf>
81. Yusuf, S., & Stiglitz, J. (2001). *Development Issues: Settled and Open*. V G. Meier & J. Stiglitz (ur.), *Frontiers of Development Economics* (str. 227–268). Oxford: Oxford University Press.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

<i>Priloga 1: Vrednost zunanje trgovine kot odstotek BDP (1966–88)</i>	<u>1</u>
<i>Priloga 2: Pomembnejši kazalci južnokorejske gospodarske rasti (1960–89)</i>	<u>2</u>
<i>Priloga 3: Indikatorji razvoja človeških virov v Koreji (1953–94)</i>	<u>3</u>

Priloga 1: Vrednost zunanje trgovine kot odstotek BDP (1966–88)

Tabela 1: Vrednost zunanje trgovine kot odstotek BDP (1966–88)

Leto	Odstotek
1966	29
1967	34,3
1968	42,1
1969	43,1
1970	41,2
1971	43,1
1972	45,4
1973	64,6
1974	70,4
1975	69,7
1976	68,8
1977	68
1978	64,6
1979	69,8
1980	79,4
1981	85,1
1982	78,4
1983	68,8
1984	84,7
1985	84,9
1986	79,5
1987	85,6
1988	82
Povprečje	66,5

Vir: J. Bradshaw, Y. Kim,, & B. London. *Transnational Economic Linkages, the State, and Dependent Development in South Korea, 1966-1988: A Time-Series Analysis*, 1993, str. 326, tabela 1.

Priloga 2: Pomembnejši kazalci južnokorejske gospodarske rasti (1960–89)

Tabela 2: Pomembnejši kazalci južnokorejske gospodarske rasti (1960–89)

	Realna rast BDP (v %)	Trgovinska bilanca (v US\$ m)	Zunanji dolg (v US\$m.)
1960	1,2	-273	np
1961	5,9	-242	np
1962	2,1	-335	np
1963	9,1	-410	157
1964	9,7	-245	177
1965	5,7	-241	206
1966	12,2	-430	392
1967	5,9	-574	645
1968	11,3	-836	1.199
1969	13,8	-992	1.800
1970	8,8	-992	2.245
1971	8,6	-1.044	2.922
1972	4,9	-574	3.589
1973	12,3	-566	4.260
1974	7,4	-1.938	5.937
1975	6,5	-1.671	8.456
1976	11,2	-590	10.533
1977	10,0	-477	12.648
1978	9,0	-1.780	14.871
1979	7,1	-4.395	20.287
1980	-2,1	-4.384	27.170
1981	6,5	-3.849	32.433
1982	7,2	-2.827	37.083
1983	10,7	-1.849	40.378
1984	8,2	-1.089	43.053
1985	6,5	-19	46.729
1986	11,0	4.299	44.500
1987	11,0	7.529	35.600
1988	10,5	11.283	31.500
1989	6,1	4.597	np

Vir: C. Harvie, & H. H. Lee. *Export Led Industrialization and Growth – Korea's Economic Miracle 1962–89*, 2003, str. 3, tabela 1.

Priloga 3: Indikatorji razvoja človeških virov v Koreji (1953–94)

Tabela 3: indikatorji razvoja človeških virov v Koreji (1953–94)

	1953	1960	1970	1980	1990	1994
Stopnja nepismenosti (%)	78	27,9	10,6	np	np	np
Vpis kot odstotek ustrezne starostne skupine						
<i>Osnovna šola (6–11)*</i>	59,6	86,2	102,8	101	100,7	100,5
<i>Srednja šola (12–14)</i>	21,1	33,3	53,3	94,6	98,7	99
<i>Srednja šola (15–17)</i>	12,4	19,9	29,3	68,5	86,9	88,7
<i>Terciarne šole</i>	3,1	5	8,7	16	37,7	48,8
Diplomanti poklicnih izobraževalnih centrov (1.000)	np	np	28,2	104,5	67,7	184,4
Diplomanti <i>junior college</i> (1.000)	np	np	7,8	51,5	87,1	128,4
Univerzitetni diplomanti (1.000)	np	18	28,2	52,2	170,9	183,4
Diplomanti terciarnih šol (na 10.000 ljudi)**	np	6,6	11,4	27,7	59,4	69,5

Legenda:

Stopnja nepismenosti je bila po letu 1970 tako naznatna, da je vlada prenehala zbirati podatke o njej.

*Otroci, starejši od 11 let, so bili vpisani v osnovne šole.

** *Junior college* so terciarne šole, usmerjene v poklicno izobraževanje in usposabljanje.

** Število vključuje tako *junior colleges* kot tudi univerzitetne diplomante.

Vir: L. Kim. *Imitation to Innovation: The Dynamics of Korea's Technological Learning*, 1997, str. 61, tabela 3.1.